

ELŐFIZETES

ARAD, 1916.

Egy évi... 12.000
Fél évi... 6.000
Negyed évi... 3.000
Egy hónap... 240

VISSZAVETÉS

Egy évi... 12.000
Fél évi... 6.000
Negyed évi... 3.000
Egy hónap... 240

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszereplő
Stauber József.

Vasárnap, szeptember 3.

Visszavonultunk
a Cserna nyugati partiára

Budapest, szeptember 2. (Hivatalos.) A főhadiszállásról jelentik:

Keleti hadszíntér:

Románia elleni harcvezetés:

Orsovánál csapatainkat tegnap, öt napi heves harc után, a Cserna nyugati partiára visszavettük. Nagyszombatnál és Brassótól északra az ellenség csak habozva követi csapatainkat. A gergelyi hegyekben új harcok fejlődnek.

Károly főherceg lovassági tábornok hadseregének harcvezetése:

Bukovinában és a galíciai Erdős-Kárpátokban az osztrák-magyar és német csapatok számos orosz előtörést visszavertek. Mariampoltól északnyugatra is megindult az ellenség több támadása. Zborownál egy ellentámadásunk az előbbi helyzetet újra helyreállította.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg csoportja:

Terstyánszky vezérezredes német és os. és kir. csapatokból álló hadserege tegnap Sviniuchytól északkeletre és délkeletre újra heves támadásoknak volt kitéve. Az ellenség Kovitnyica faluba behatolt és átkaroló ellentámadás elől kénytelen volt rendetlenül visszavonulni. Az ellenség tíz tisztet és ezer száz főtnyi legénységet, valamint több gépjárművet hagyott a szövetségesek kezén. Az oroszok véres veszteségei rendkívül súlyosak.

Olasz hadszíntér:

A tengeremléki harcvezetésen a tüzérségi aknavető harcok több szakaszon változó hevességgel tartottak és a plavai szakaszra is kiterjedtek. A Plöcken szakaszon az ellenség nagyon élénk tüzérségi tüzelés után a Kis-Pótl ellen támadásra indult. Itt állásaink egy részébe behatolt, de ellentámadásunk újra teljesen kiűzte onnan. A Tiroli harcvezetésen gyengébb olasz csapatok több rendbeli előretörése Rotreddon épüget meghiusult, mint az ellenségek a Civaron ellen intézett hét támadása.

Király-tragédia.

Négy kis nemzet áll még a semlegesség keskeny ösvényén: Svédország, Norvégia, Dánia és Görögország! Ez utóbbinak elcsigázott, agyongyötört teste — úgy látszik — nem bírja tovább az entente szeges ostorát. A szédület fájdalma ott nyílik már a rejtett zsigerekben s a láz korbácsolja a meggyötört fizikumot szenvedélyes kitörésekre.

Görögország a döntés előtt áll! E döntés nem lehet kétséges előttünk, akik megfigyeljük tiszta szemmel ez ország atmoszférájának változásait. Megfizetett, ententebérenc államférfiak szitlik a gyűlölet tüzeit, köztük a leghatalmasabb az az államférfi, aki voltaképpen nem is Görögország fia, hanem Kréta szigetének bevándorolt kalandora. A trón várományosa — nem Bécsbe, vagy Berlinbe utazott instrukcióért, hanem — Pétervárra. Most is ott van; onnan fogja hazavinni a kapott parancsot. Sarraill tábornok konglomerált sereg terrorisztikus módon vette birtokba az ország önállóságának utolsó maradványát.

Ilyen esetben mit lehet egy király, ha jóindulatu is? Hiába érzi át a háború borzalma, hiába óhajtja viszatartani megvadult nemzetét: a tiszta ész szavára nem hallgat az többé... Ha becsületes és okos az a király és tudatában van történelmi hivatásának: otthagyni azt a trónt, a melyet gyásszal bevonni és hitszeggel bemocskolni nem akar... Így tett a görögök királya. De ha lelkét nem a becsület parancsai szerint edzette: akkor megszegi a szavát.

Így tett a román király!

Amaz odadobta aranykoronáját, biborpalástját a zsoldosoknak, ez eladta a koronát zsoldért, s földre terített szőnyegnek a biborpalástot, hogy idegen szuverénnek be ne sározzák a lábukat. Az fölemelt fővel, megkönynyebült lélekkel nagyja ott ulánosai élén az entente méregtől kótyagos országát, ez alkoholos deliriumban botorkázik hadserege után, rettegve az eljövendő időket...

Es nem alaptalanul! Mert azt a koronát, amelyet önként tett le egy király: föl lehet újra tenni a felszentelt feire, de azt, amelyet lefognak ütni, nem rakják vissza a méltatlan fejre soha többé...

Délkeleti hadszíntér:

Vlorától (Valona) keletre egy olasz erőcsoporthat átjutott a Wojusán. Arcvonalban és oldalban támadtuk meg és két nappal harc után visszavetettük. Dunai hajórajunk az Aldunán egy román járőrparaszdot elsüllyesztett. Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

Sikereink Lucknál és a Kárpátokban.

Berlin, szeptember 2. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelentik:

Nyugati hadszíntér:

A Sommétól északra és délre az erős tüzérségi harc tovább tart. A Foureaux-erdő longuevali szakaszán kézigranát harcok voltak. Maurepastól délre egy angol előretörés eredménytelen maradt. Estree-nél tegnap este visszavettünk egy árkot, amely még az ellenség kezén volt. A Maasiól jobbra a tüzelés időnként tetemesen megéleődött.

Keleti hadszíntér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy harcvezetése:

Az oroszok Lucktól délnyugatra folytatták erőszítéseiket a Litzmana tábornok parancsnoksága alatt álló csapatok ellen. Sokszoros túlerővel intézett és gyakran megismételt támadásaik Korytnicánál átmenetileg sikerrel jártak. Ellentámadásunk az ellenséget rendetlenül visszavonulásra kényszerítették. Tegnap és tegnapelőtt itt tíz tisztet és egyezeregyszáz főtnyi legénységet elfogtunk és több géppuskát zsákmányoltunk. Zborownól északra ellentámadó csapataink tért nyertek.

Károly főherceg lovassági tábornok harcvezetése:

A Dnyeszter mentén Mariampoltól északnyugatra előnyomult orosz csapatok tüzérségünk tüzelése következtében visszavonultak. A Kárpátokban az ellenség számos részleges vállalkozása meghiusult. Szilésiai csapatoknak a Kuzulon elért sikereit tovább fejlesztették. A beszállított foglyok száma két tisztre és háromszáztövennégy főnyi legénységre emelkedett. Hét géppuskát és két aknavetőt zsákmányoltunk.

Balkan hadszíntér:

Nem volt lényeges eredmény. Lüdendorff, első főszállásmester. — (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tisza István gróf nyilatkozata a főrendiházban Erdély katonai helyzetéről.

Állampárti tudósítás.

Szokatlan nagy érdeklődés előzte meg a főrendiház mai ülését. Már a külső kép is ezt mutatta. Jósika Samu báró, a főrendiház elnöke már a kora reggeli órákban megjelent és fél tizenegyre nagyobb számban gyűltek a főrendiház tagjai is. Az ellenzéki főrendek közül először Batthyány Lajos, a katolikus püspökök közül elsőnek Balás Lajos bencetercebányai püspök érkezett. Háromezred tizenegy órakor megjelent Dessewffy Aurél gróf, a főrendiházi ellenzék egyik vezére, aki előbb Széchenyi Aladár gróffal tanácskozott, aztán pedig Jósika elnököt kereste fel. Széchenyi Aladár is az elnökhöz ment és bejelentette, hogy beszélni fog.

A kormány tagjai közül elsőnek Hazai Samu báró honvédelmi miniszter jelent meg, majd Ba'ogh Jenő, Jankovich Béla és Tóleszky János, aki Popovics Sándorral, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójával beszélgetett. Pár perccel az ülés megnyitása előtt érkezett meg Tisza István gróf miniszterelnök, aki előbb a püspöki kar tagjaival beszélgetett, majd Vavrik Bélával és Jósika elnökkel tanácskozott. A görög-keleti püspökök közül itt van Zubkovic György budai püspök, a reformátusok közül Balczár Dező debreceni püspök.

Közvetlenül az ülés megnyitása után érkezett meg Csernoch János hercegprímás.

Érdeklődő képviselők is állottak, így herceg Windischeritz Lajos és Lovász Márton. Itt van Beöthy Pál, a képviselőház elnöke is.

Az elnök megnyitó beszéde.

Tizenegy óra után nyitotta meg az ülést Jósika Samu báró elnök és a következő beszédet mondotta:

— Románia, mely független állami léte kialakulásában, politikai és gazdasági megszilárdításában annyi küszöbmonarchiának és nagy szövetségesünknek, ellenségeink sorába állott, hogy rabló kézzel nyulhasson szent koronánk legdrágább gyöngyéhez. Tette ezt egy szövetségi szerződés leple alatt, hónapokon át tartó galád színjáték után, a perfidiának olyan cinizmusával, a mely ellenségeinknél e részben szerzett tapasztalásaink minden eddigi mértékét meghaladja.

Nincs okunk elzárkózni a nehézségek elől, a melyeket ez az új helyzet, ha nem is a velünk szemben álló tulerő szempontjából, de harcvonalunk megnövekedése és a háború befejezésének előrelátható kitolódása folytán élénk állít.

Mi azonban állunk szilárdan, két esztendő súlyos megpróbáltatása közt meg nem ingott erőben, ugyanazzal az elszántsággal, melynek nemcsak hatalmas megnyilvánulásaira, hanem elvitathatlan eredményeire is utalhatunk.

A mi számunkra politikai előrelátásunk régen kijelötte az utat, amelyen haladnunk kell, midőn minden utógondolat nélkül csatlakoztunk ehhez a nagy hatalomhoz, amelyhez történelmi és kulturális fejlődésünk hagyományaiban gyökerező kötelek fűznek. A mi szövetségünk összeforrasztó ereje nem a kedvező esélyekre való prédalesés, hanem az a szent hűség, mely hátszínre hozza az országot.

nemzeteket sorakoztat egymás mellé, mert multunkat, becsületünket a történelmiükre törekvő érvényes aknamunka széknyávnál nem dobhatják oda. Ez az erkölcsi erő sokszorosította legyőzhetetlen hatalomná fegyverünket.

Az elszántságban ezrek velünk román testvéreink, akik felszabadításának hazuzi szava alatt ez a rabló kísérlet megindult; mint a hogy ezek abban a megyőződésben is, hogy ha ez a kísérlet vélszerűségi okból ér is el ideig-óráig tartó sikereket: annak teljes visszaverése és méltó megtorlása nem fog elmaradni.

Teljes együttérzéssel az orvítamadás folytán közvetlenül súlyított határszéli lakosság megpróbáltatásaiban, de törhetetlen bizalommal a magunk és szövetségeseink kipróbált ereiben és az isteni gondviselésben: álljuk tovább a harcot rendületlenül, mindaddig, a míg minden ellenségünkkel leszámolva, boldogabb jövőnk és a békés nemzetek szabadságának új korszakát biztosíthatunk.

Tisza a román hadüzenetről.

Jelentette aztán, hogy Tisza István gróf miniszterelnök kíván szólni. A miniszterelnök az egész főrend ház ünnepélyes csöndjében a következő beszédet mondotta:

— Románia hadüzenete óta ma van a kormánynak alkalma az országgyűlés egyik házában nyilatkozni ezzel az eseménnyel kapcsolatban. Románia méltán csatlakozik Osztrák-Magyarországhoz. A hűségnek és a becsületnek ugyanaz a cinikus feladását tanácsoljuk és az orvítamadásnak ugyanazt, sőt még fokozott mértékét a hű barát ellen, a ki harminc esztendőig nyugodt felelőst bízott Romániának; ugyanazt a félreismerését a saját élet érdekeinek.

A míg Osztrákországnak, a ki az Adria szűk köréből földközi-tengeri hatalomnak kívánczolt ki, nem riválisát kell ttni volna látni a monarchiában, hanem hátrétiét, ugyanugy Romániának a monarchiában szövetségeseit kellett volna látni nemzeti életének állandó biztosítására a fenyegető orosz veszedelem ellen. Ne esodákozzunk tehát, hogy az az okmány, a melyben hadüzenetét velünk közölte és igazolni megkísérelte, a legvakmerőbb állítások láncolata.

Feltesleges munkát végeznek, ha ezzel az okirattal behatóan foglalkoznak, csak azt akarom leszögezni, hogy a tényekkel merőben ellenkező Romániának az állítása, hogy 1913-ban a balkáni háború alatt a monarchia nem teljesítette volna Romániával szemben mindazt, amit egy baráttól, egy szövetségestől elvárhat. Minden egyéb a tényeknek nem megfelelő vakmerő állítás. Mit mondjak még tovább egy szövetséges ellen, aki orvul támadja meg barátját, a ki a legnehezebb védelmet folytatja. Ez a legmeretlenebb rablósi szándék. (Ugy van!)

Az „elnyomott testvérek” régi jelmonda is feltalálható ebben az okiratban. Nem kutatom, hogy Romániának erdélyi románjait van-e joga felszabadítani, vagy pedig a besszarábiai románokat. Ha egyszerűen csak odaállítom az erdélyi nép helyzetét a romániai románok és a besszarábiai románok helyzetével szemben és nézem azt a külsőbeéget, amely tenné az erdélyi románokat a kárára és minden egyéb művelődési szempontból, viszonyítva a román-

országi és a besszarábiai románokhoz. Ez a feltegetés nyilvánul meg a magyar románok magatartásában is. Rámutatok arra a tényre, hogy olyanok, akik a román nemzetiségi politika hívei voltak, akik velünk ellentétes nézeteket vallottak, ezek is a hazafiaság és az elkeseredés hangján foglalkoztak Románia hadüzenetével.

Ez állam összes polgárainak egyetemes nemzetiségi különbség nélkül nyilvánul meg ebben a magatartásban. Az egész háború alatt megyszerűen bidomborodott Magyarország egyetemes, most pedig, hogy mi több ellenséggel állunk szemben, ez újabb nagyszzerű megnyilatkozásnak talált.

A tettek pillanatát élők, mindenkinek egész energiáját, minden hűségét e nagy eseményekhez kell összpontosítani.

Méltóságos főrendek! Ez az orvítamadás súlyos szenvedéseket hozott erdélyi polgáraitra. Növelte ezeket a szenvedéseket az az egész történelemben példátlanul álló alattomos mód, a hogy megkezdtek a háborút. Ezenkívül kell a mi polgáraitásaink szenvedéseit és megpróbáltatásait és ezeknek a polgároknak éreznök kell, hogy megnövekedt az egész nemzet és hogy mult erővel harcolunk, hogy visszazerezzük otthonukat. Ellenségeink száma egygyel szaporodott. Hiba volna ezt kicsinyíteni, de hiba volna ezt tudni is. Vállelve szövetséges inkkal, a kiknek hűsége ezekben a napokban tündökölt talán a legjobban, el fogjuk tűzni az ország földjéről az ellenséget!

Hadvezetőségünk mulasztásai.

Széchenyi Aladár gróf: Súlyos és igazlmas időben kérek szót. Előre is bocsánatot kérek, ha nem találom meg a szavakat, a melyek kellőképp illusztrálják a helyzetet. Románia a szövetségi szerződés és hűség subbedobásával március-hónapra hadat üzent, orvul megítámadott bennünket, dacára annak, hogy néhány órával előbb királyi szóval ígérte a szerződésességét. A berlini szerződés pontjaiban le van fektetve, hogy Románia Magyarországnak és Ausztriának köszöni létét. A miniszterelnök urral mindenben egyet értek.

Van azonban más oldala is a dolognak. Olvassuk az újságokban, hallottuk mindenfelől, hogy hadvezetőségünk előre számolt az orvítamadás lehetőségével, előre meghatározta a stratégiai vonalat és nagyszámu katonaságot küldött Erdély védelmére. Ez megnyugtatót mindenkit. S most azt látjuk, hogy Erdélyből ezerszámu érkeznek menekültek az ország belsőjébe, a kik hátrahagyták minden vagyonukat, mindenüket, mert hirtelen kellett lakóhelyüket elhagyni.

Ebből az következik, hogy a hadvezetőség nem volt kellőképpen tájékozva arról, hogy Románia hatszázezer főnyi hadseregének tekintélyes részét a magyar határon helyezte el, a magyar határon koncentrált. Ez semmi esetre sem történhetett március-hónapra, sőt a mint hozzáértők mondták, ilyesmi a mai hírszolgálat mellett egyáltalában nem történhetik tiokban. A védővonal tegnap a Maros volt, ma már a Tiszáról beszélnek és tény, hogy Erdély nagy részét kárdesapás nélkül engedték át az ellenségnek, holott ugy vagyok értesülve, hogy az erdélyi szorosok minden atkaronási veszély nélkül aránylag kevés haderővel védhetők lettek volna.

Ebből az következik, hogy a mi hadvezetőségünk nem volt előre tájékozva, nem volt kellőképp felkészülve és az a hír, hogy nagyszámu katonaság volt a határon, mese. En ugy látom, hogy itt vétkes könnyelműséggel állunk szemben. A két esztendőre tartó világháború során a mi hadvezetőségünk a vérszeges baklövészek egész sorát követte el és ez a tény csatlakozik a többiekhez. En itt a hadvezetőséget nem, voltaton felelőségre, de felelőségre vonatkozó a magyar hadvezetőség.

Lemondott a görög király a trónról?

(Fiát György herceget kiáltották ki uralkodóvá.)

Zárított tudósítás.

BERLIN. Hígből jelentik, hogy a londoni lapok jelentése szerint Konstantin görög király lemondott. Fiát, a Szent-peterváreti az orosz kormánnyal tárgyaló György herceget királlyá kiáltották ki.

(Az Aradi Közlöny ma délután hat órákor már közhírré tette a világtörténelmi eseményt. A szerk.)

Béga. A londoni lapok jelentik, hogy a lemondott Konstantin király trónját a királynak proklamált György trónörökös elfoglalta. Zaimisz a kabinet élén marad, de Venizelosz belép a kormányba.

Zarich. A kelet-macedóniai forrongást, amelyről az entente-törzások annyit lármáznak, valószínűleg maga az entente rendezte. A komédiának az a célja, hogy elintesse a semlegesek köreiben a görögök nanguatának megvalóztatását, sőt Bulgária ellen háborút követeljenek. Végül Konstantin királyra is akartak hatni a forradalommal.

Genf. A Temps jelentí Athénből: A városban lázas nyugtalanság van. A Venizelosz-párt hallatlan presziót fejt ki Szalonikiból a Fehérőrony téren állítólag nagy néptömeg oly határozatot hozott, hogy követeli a kormánytól,

üzzenjen azonnal hadat Bulgáriának. A Szkulardisz-párt ezt a mozgalmat a dinasztia ellen irányuló mozgalomnak nevezi és szigorú óvintézkedéseket követel. Nagyszabású ellenintézkedéseket rendeztek és tiltakoztak a bolgár hadüzenet ellen.

Luganó. Szalonikiból jelentik: Sarraillinos megelégedve a görög kormánnyal, mert eltűrte, hogy a bolgárok 17 erődöt el foglaljanak a Struma mentén. A várak kiépítése 100 millióba került és velük együtt százai több nehézséggel, rengeteg lövedékkel a bolgárok kezébe.

Genf. Az Echo de Paris jelenti: Sarraill megkezdte ellenintézközését. Beavatott svájci körökben tudják, hogy het héten belül nem támadnak, mivel csak tizenötezer főből álló hadserege van és e napokban várja a megerősítéseket.

Nyolc korona

egy pár virstli.

(Brassói menekültek elbeszélései.)

Az Aradi Közlöny tudósításai.

Brassóból érkezett Aradra egy ottani nagy nyomdavadallaltnak és papírkereskedésnek tulajdonosa. A rövid idő előtt még dicsőszag ember ma mindössze néhány ezer korona tulajdonosa, mert ipartelepei nagy részben elpusztultak. Rendkívül intelligens és széles látókörű vállalkozó volt, aki ma Aradon állást keres.

— 52 éves ember vagyok — mondotta — és elég erős érzek magamban arra, hogy előlról kezdjem. Egy alkalmasottnak nagyobb fizetést adtam, mint amennyiért és ma dolgozni akarok, de az fontos, hogy munkához jussak, mert tétlenül nem tudok élni.

Kálváriájának elbeszélése közben az intelligens ember nyugalmával vásolta azokat a helyzeteket, amelyekbe a nagy és annyi ezer más embertársával együtt ért csapás juttatta. Azonban azok az élmények, amelyeket a bajban és a sárossban halálra résszemberek magaviselete száltek, vértforralóan hangzottak el ajkáról.

— Amit egyes helyeken a menekülők vonatan szorongó tömeg tapasztalt, az leírhatatlan. Csak két dolgot kell elmondanom, hogy tisztában lehessen mindenkivel, milyen lelketlen-ség lesekedett eme szerencsétlenekre utközben. Két rövid tény. Az egyik vasuti állomás-n nyolc koronát kértek tőlem egy pár virstliért. Megfizettem, mert éheztem. Kértem hozzá egy pohár sört. A pincér átnyújtotta és nyomban felszólított, hogy fizessék. Egy koronát kért a sörtől. A fejéhez vágtam a pohár sört. Sört inni nem muszáj.

Kijelentette tudósítónk előtt, hogy ha nem kap megfelelő foglalkozást, akkor felajánlja szolgálatait a hadvezetőségnek. Azt hiszi, hogy 52 éves kora ellenére még hasznát veheti a hadsereg.

A sajtóban többé-kevésbbé téves leírások jelentek meg Brassó utolsó napjairól. Többek közt azt írták, hogy a lakosság már jó előre érezte a közelebbi hadüzenetet, ennek az ellen-készítést határozottan merem állítani, mondtotta Herr Béla, egy Brassóból menekült utasíró.

Vasárnap a kórházakban a megsokkolt vidám, gondtalan élet folyt. Senki sem gondolt a háborúra. A színházban este a Kín királyt adták. Tíz óra felé a színházi szünet alatt elterjedt a hír, hogy Románia megüzente a háborút, de ezt közönséges rémhírnek tartottuk, mint a többit, sok másat. Pedig akkor már áldozata is volt a román állatmosásnak. A színházi előadás 11 óra után ért véget és fél-egy óra után felköltöztek:

— Románia megüzente a háborút. Tümbö-nél harc folyik, a graniotárok átlépték a határt.

Azonnal a postára mentem, azonban a látáviratait már ki nem kaphattam, a katonaság már birtokába vette a várost.

Brassóban erre éj idején nagyon nagy forgalom állott be. A hírszerző járőrök százai állottak a parancsnokság Rezső-körúti hivatala előtt. A köztűt szintén rögtön lefoglalta a katonaság és megindult a bankok, állami hivatalok, katonai rakárak kiürítése. Egy hosszú vagonozat foglalja el a Kolostor-utatót és ott történt a bavegconirozás.

A lakosság is talpon volt és megkezdődött a csomagolás, rendben, minden levezetett-ség nélkül. Az első menekültvonat, a rendszer reggeli személyvonat, félhét órákor indult el. A második 10 óra felé. A tulajdonképpeni menekülés csak ezután indult meg. Az utasok kiadóbivatalaiban megjelent a hirdetésény, és rendelkezés, mely szerint az 1899-1866 évig. alkalmas hadkötelesek tartoznak a várost azonnal elhagyni a budapesti fővonat irányában és megérkezésükkor jelentkezni a katonai parancsnokságnál. Ugyazintén a hadköteles alkalmatlanok is saját érdeükben hagyják a várost.

A férfiak zöme menekült asszonyokkal, gyermekekkel együtt. Rendben szépen. Utolsó látványosságunk három repülőnk volt, amelyek valószínűleg a menekülés sima lebon-yolítása érdekében szálltak fel. Ugyanaznap vonultak be a 97-esek is, kiket azonnal tovább indítottak.

Falk Hermann brassói ügyvéd, a császári német konzulátus jogtanácsosa mondotta el a következőket:

— A román mértékadó körök minket közönségesen becsaptak és hitagettek a legalia-sabb módon. Különösen mi láttuk ezt, akik Brassóban összeköttetésben voltunk a futá-rokkal, kereskedőkkel, hogy mintha lecsilla-podott volna az utolsó napokban a háborus izgalom és a veszedelem.

— A hadüzenet megtörténte után, amiről csak hírek jöttek, hivatalos értesítés nem érkezett, háromnegyed 10 órákor sürgős-forgás támadt. A publikum sejtette, hogy fontos és komoly események előtt áll. Hírek érkeztek, hogy a hadüzenet megtörténte előtt fél órával a románok a bukaresti gyorsvonatra löttek és a esendőket megtámadták. Ha éjjel után a polgármestertől, Schnell Károly dról, aki akkor még Brassóban maradt, telefonon kérdeztem, hivatalosan kiürítik-e a várost? Ő azt felelte: a helyzet komoly, de kiürítési parancs nincs.

Éjjel volt. Az utcákról behellátszott a Há-romszéki helyiérdekű vonat szakatolása, mely nagy vasuti tehernöcsöt hozott be a városba. Az utcákon gverekék, felnőttek házról-házra jártak, a felköltöztek a lakosságot, hogy kés-züljön és pakoljon. Hozzá is jöttek diákok. En pakoltam, irataimat a páncélszekrénybe tettem (mi történhetett velük?) és a kiürítési parancs, mely nemsokára megjött, ébren ta-lált. A reggeli fél 7-es vonatról leköttem, a fél 8 órához mentem ki, a fél 11-kor elindul-tam. Még ekkor is telefonálhattam. Dícséret illeti a telefonközpontot, amely hibátlanul és készséggel kapcsol. A brassói Máv. állomás főnöksége elegendő anyagot és mondonyi tar-tott késszenében, s mint békaidőben, rendszeren közlekedtek a vonatok. Így menekültem el Brassóból lájós lélekkel.

LEGUJABB.

Ejjel 2 órákor érkezett jelentés.

Budapest. A Pester Lloydnak jelentik a sajtóhadiszállásról: Az új védőállásainkba való visszavonulás következtében a vöröstoronyi szorostól északra fekvő völgymedencét kifir-itették. A Vaskaputól északra fekvő magasla-tonon folynak a harcok. A románok erős oca-patokat dobnak átközetbe, de sehol sem sike-rült a határ mentén megszállott magaslati vo-nalainkat áttörniök és a mögöttük fekvő völ-gyekbe benyomulniuk. Azország keleti határá-nál, ahol frontunk a délbukovinai állásaink-hoz csatlakozik nagyobb harcok fejlődtek ki.

Stockholm. Az orosz lapok azt fejtegetik, hogy Oroszország nem a Balkánon találhatja meg érdekei kielégítését, hanem valódi érdekei arra utasítják, hogy figyelemet az északi államok felé irányítsa. A „Riecs” szerint Oroszország a Balkánon adakozóból kéregetővé vált, aki szegítségért könyörgött. A „Novoje Vremja” nyíltan kimondja, hogy Oroszországnak az északi államokkal és Hollandiával kell foglalkozni és ezeket kell a maga érdekébe bekapcsolni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Előleges színházi jelentés.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Az aradi Nemzeti Színház személyzete értesíti Arad város közönségét, hogy a színház előadások sorozatát 1916. évi szeptember második felében megnyitja. Műsoruk a legjobb és legújabb termékekből, valamint az összes fővárosi színházakban sikert aratott és ezután színpadra kerülő újonságokból áll. A társulat névsora: Igazgató: Igazgató-főrendező Szendrői Mihály, Polgár Sándor művezető. Gallai Pál karnagy. Előadó személyzet: Bánházy Teréz anyaszínésznő, Benkőné Poldi komika, vígjátékos. Blüder Vali énekesnő, Dóri Tusi színdarabos, H. Harmath Józsa társalgási. Horváth Mici énekesnő, Harsányi Marcell énekes, társalgási. Jávay Böske énekesnő, Kieffer Luiza néma. Kápolnay Juliska drámai színésznő, Lenesi Heddi vígjátéki színésznő, Rontay Boriska énekesnő, Rosenyó Ilonka színdarabos, Várady Margit énekesnő, Dolly Lajos társalgási, Györfi Alfréd komikus, Herold Ede néma, Jávay Sándor énekes komikán, Kis Miklós hősi jellem, Kertész Doroszló szerelmes, Polgár Sándor buffó, Polgár Béla színdarabos, Róna Doroszló baritonista, Várnay Jemő jellem, Szendrői Mihály társalgási, 14 karnó, 8 karnagy, 30 tagú zenekar a 33. gyalogezred zenekara kiegészítve a színház zenekarával.

Bérletben fellépnek, mint szerződött vendégek: A m. kir. opera több kiváló tagja: Lábass Juci, Berki Lili, Szover Ilonka, Gombaszögi Frida, Márkus Emilia, G. Kertész Ella, Varsányi Irén, Király Ernő, Göth Sándor, Rákay Márton, Beresi Oszkár, Fenyves Emil. 210 előadásra, illetve 70 — A., 70 — B., 70 — C., előadásra bérletet nyitnak. A bérletek értékesítésével Gonda László van megbízva. A bérlet 3 részben fizetendő és pedig: az első a bérletdíj átvételkor, a második december hó első napján, a harmadik részlet február hó első napján. A bérlet annak lejártáig fel nem bontható. A régi bérletek kérének, hogy jegyeiket 1916. évi szeptember 20-án déli 12 óráig átvenni szíveskedjenek, mert azontul jogait megszüntetésével az újabb bérletre jelentkezésnek fognak kiadatni. A bérlet iránt intézkedni lehet folyó évi szeptember hó 5-től kezdve minden nap d. e. 10—12, d. e. 3—5 óráig Gonda László megbízottjánál a színházi pénztárnál, telefonon, vagy levélileg is, ahol a színházbérletek is előjegyezhetők. Színházbérletet csak az igazgatóság nyugtájára kérések fizetnek.

Nagy páholy földszinten, vagy első emeleten rendezési napi ár 16:30 korona, 210 előadásra 2643 korona, 70 előadásra 881 korona. Nagy középpáholy az első emeleten rendezési napi ár 14:30 korona, 210 előadásra 2253 korona, 70 előadásra 751 korona. Alsó, vagy emeleti páholy rendezési napi ár 12:30 korona, 210 előadásra 1938 korona, 70 előadásra 646 korona. II. od. emeleti páholy rendezési napi ár 7:30 korona, 210 előadásra 1150 korona, 70 előadásra 384 korona. Támlásszékek a 0., 1., 2., 3. sorban rendezési napi ár 3:20 korona, 210 előadásra 505 korona, 70 előadásra 169 korona. Támlásszékek a 4., 5., 6., 7. sorban rendezési napi ár 2:60 korona, 210 előadásra 410 korona, 70 előadásra 139 korona. Támlásszékek a 8., 9., 10., 11., 12. sorban rendezési napi ár 2:20 korona, 210 előadásra 363 korona, 70 előadásra 121 korona. Színház házhöz hordva egész téli időnyire 4 korona. A napi árakban benne foglaltatik a m. kir. Hadsegélyező hivatal és a színház nyugdíjintézetének pótlóiért.

* Somló Sándor meghalt. A régi nagy színészek utóda volt; nem az Fgressi Gáborok, hanem a Szilvási Edék fajtájából. Élete és életének körülményei is emlékeztetnek a magyar népezenimű megteremtőjére. Előkelő úri családból származott, valódi neve Havathy Odón volt. Bár fénves sikerei voltak a színházi pályán, azt csakhamar felcserezte a színművelői és dramaturgi pályával. E őszkor költeményekkel jelentkezett, de csakhamar egy méltóságra emelte el a Magyar Tudományos Akadémia színmű pályázatain a díjakat. Leghíresebb műve, mely a színpadon is fénves sikert aratott: a „Fra Girolamo” a Teleky-díj aranyéremmel nyerte el. E siker után a Nemzeti Színház igazgatója lett. Néhány évi igazgatás után a Színművészeti Akadémia vezetését vette át az új magyar színészgeneráció kiválósága. Pár évvel ezelőtt betegeskedni kezdett; ekkor helyét Várady Annának adta át.

* Az öreg Lewy. (Ghettó-történet az Apollóban.) A ghettó fanatikus népeinek életét sok élethűséggel és stílussal dolgozta fel a kinematográfia már több filmben, de mindezeket fölülmúlja „az öreg Lewy” című dráma, amely az őszi filmpiac egyik leghatalmasabb újonsága. Természetesen az Apolló-színház ezt a nagykonvenciójú filmet is leköthette a maga számára, mint ahogyan az őszi szezon legkiválóbb képeit megszereste horriális áldozatok árán. Az öreg Lewy szerdán és csütörtökön vetíti az Apolló-színház.

* Meghívó. Főnövélés 83-ik évről beszámoló rendező közgyűlést az aradi zenekedvelők egyesülete 1916. szeptember 10-én d. e. 11 órakor tartja meg a városi zenekola termében (Batthyány-utca 26. l. em.) Tárgyak: az elhált elnök és több választmányi tag helyének betöltése, évi jelentés, számviteli jelentés, költségvetés megállapítása, felmentvény, fölmerülő indítványok. Amennyiben 10-én a tagok kellő számban nem jönnek el, az alapszabály 10. §. a pontja értelmében szeptember 18-án lesz a közgyűlés okvetlenül megtartva. Minden egyesületi tagot ezen utón is kiváló figyelemmel meghív az elnök, végvári Neuman Dániel kérés.

* A 12-es vármihatal. (Kémdráma az Urániában.) A bérleti Vitascope-gyár egy igen kiváló termékét szerente meg és mutatja be tegnap a színház. A háborús évek egészen új témákat adtak a filmiroknak és ezek között kétségtelenül a legtöbb érdeklődésre azok tarthatnak igényt, a melyek a háborúval vannak vonatkozásban. A mai kép egy kémtörténetet ad első, mely minden vonatkozásban érdekes, mert szövevényes és bonyolult meseje folytatós érdeklődést és izgalmat kelt. — Számozott helyek az Urániában. A szeptember 1-én kezdődött új évadban a színház igazgatósága a közönség kényelmére úgy intézkedett, hogy az esti előadásra számozott jegyeket ad ki. Mintán pedig a színház a Budapesti megjelölt összes nagy szenzációkat már előre leköthette, kénytelen volt az utalvány rendezést beüzemeltetni. Ez évadban színpadra kerül: Mia May, Franceska Bertini, Asta Nilsen, Telarsó, Hella Moja, Erna Morana, Lotte Neumann, Alvin Neume sorozatok, ezenfelül a Bioskop, Union, Measler, Oliver, Svenska gyár minden jeles története. 5

* Az aradi zenekonzervatóriumban (Szabadság-tér 21.) a beiratások megkezdődtek. Az ének-tanásokat Elisett Emma, a prágai zenekadadémia végzett művésznoje vezeti. 4397

* Szalay Aranka zeneintézetében Szabadság-tér 7. l. em.) a beiratások folyamatban vannak. A rendezési tanítás szeptember 5-én kezdődik.

* Világszenzáció Az „Erzsébet mozgó színház” igazgatóságának nagy áldozatok árán sikerült megszerezni Budapest után elsőbbségi joggal a vidéken a „Mirakel” című hatalmas filmszenzációt, amit a budapesti Omnia mozgóképpalota 8 napon keresztül óriási siker mellett mutatott be a főváros közönségének. Emellett még az is, hogy a képet a színház eredeti zenekarával szeptember hó 9-án és 10-én, szombaton és vasárnap fogja közönségének bemutatni. 8461.

* Orosz fogságban címe ezen izgalmas rém drámának, amit vasárnap mutat be közönségének az Erzsébet mozgószínház. Történetünk színhelye azon állam, ahol az örök harc az elnyomók és elnyomottak között nem a parlamentben, a szabad szó hatalmas erejével, hanem láncokkal és börtönnel, bombákkal és merényletekkel lesz megküzde. Az egész kép tartalma az orosz nép erkölcsét tárja a néző elé a mindvégig izgalommal teli jelenetekkel bilincseli le a néző figyelmét a esztendőre felkelti az érdeklődést. Rég nem láttunk ily hatalmas filmszenzációt, amit a világhírű Danek Kineograf-filmgyár készített. — Legközelebb pénteken: Oh, te drága hazám hazafias háborús sláger kerül bemutatásra. 8461.

* Vasárnap az Apollóban. Két estén át nagy sikereket aratott az Apolló-színház új műsora, amelyre a direktió az új filmezzen két legszebb drámáját a több apró újonságát tűzte ki. A sok hosszátással a fölötté nagy áldozattal összeállított új műsort még vasárnap is bemutatja az Apolló-színház, hétfőn pedig más nagy slágerek, így többek között a „Hamis annu” című társadalmi dráma kerül bemutatásra. 8

LEGUJABB.

Ejtel 3 órakor érkezett jelentés.

(Erdélyi hírek folytatása. Tudósítás 2. oldalon.)

Budapest. Széchenyi Aladár folytatja beszédét: Az erdélyi periferiákon a hatóságokat nem figyelembe vették kellő időben a vasúlyoztatott területek kifizetésére. Borzadva gondol arra a lehetőségre, hogy megismétlődhetnek az ezernyolcszáznegyvennyolcas rémségek. Megnyugtató felvilágosításokat kér.

Tisza István gróf: Téves felfogás, minth Erdély határhegyláncait nagy haderők nélkül lehetett volna megvédelmezni. Az erdélyi szorosokat bizony kisebb csapatokkal tartani lehetetlenség. 1905 tavaszán ugyanolyan helyzet volt mint mostan a hadüzenet előtt. A döntést akkor más helyeken provokáltuk, csapatokat Erdélyben nem helyeztünk el. Ennélkül azonban a gorlicei áttörés sohasem sikerülhetett volna. Mielőtt a harcok elkezdenek a csapatok kitérőre a csapatoknak csupán egyrésze volt helyén. Ez okozta a mostani helyzetet és tette lehetővé a román hadsereg lassu előnyomulását. Természetesen az intézkedéseink bővebben nem adhat felvilágosításokat. Azt a reményt fejezheti ki, hogy a megtett intézkedéseknek rövid időn belül meglesz a kívánt hatása. Ezután átérték a napirendre és előadták a hadinyereség jövedelméről szóló javaslatokat.

Arad fogadja az erdélyieket.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A meglepetésnek első órái elmúltak. A menekülő vonatok rendszeres pontossággal hozzák Erdély déli medencéjének vidékéről a kiűrt városok és falvak népét. Az aradi állomáson megsejtenk a toródás, ma mindenütt rend és rendszer van a menekültek fogadásában, továbbításában és ellátásában.

Munkatársunk a pályaudvaron az aradi batóság fejeivel találkozott. Kintzig János főispán, Varjassy Lajos polgármester, Angel István dr. főegyző, Zubor Andor tb. főegyző, mint egy permanens bizottság, amelynek száz keze és száz ötlete van, sürögtek-forgattak, tanácsokat aáltak, rendelkeztek. Ennek a nyoma mindjárt meg is látszott a pályaudvar külső képén. A várótermekben nincs többé az a feltorulás, amely az első napokat különösen jellemezte. A peron sem hemzseg tájékozatlan és télenk emberekkel, kik első zavarukban azt sem tudják, hová forduljanak. Ma az állomás szűkebb területe átadatott rendelkezéseknek a menekülteket az állomás mellett levő és mögöttük fekvő széles térségen, s az üdítőállomásra fogadták. Az első nehéz napok elmúltával mindegyik megérkezett rend őfelsége!

Az üdítő állomás, ma már olyan széles alapokra helyeződött, hogy nincs okunk félni attól, hogy a menekülteket kellőképpen el ne tudnák látni. Természetesen ehhez szükséges, hogy a közönség áldozatkészsége egy pillanatra se lankadjon s az üdítőállomást minden szükségességgel ellássa. Hiszünk is, hogy ez így fog történni s Arad város lesz példakép, mint azapi másban, ebben is más városok előtt.

Az üdítő állomás voltaképpen két részből áll. A meleg konyhából és a hideg büféből. A meleg konyhán a katonaság hatalmas üstjeiben párolgó gulyás és tejcsó kása fő, amelyet egy jóképű magyar baka kavartat. Az izes gulyás a felnőttek menekülőknek készül, a tejcsó kása pedig az apró gyermekek számára. A konyha mellett egy szép berendezett kis éléskamara helyezkedik el, amelyet bármely fiatal háziasszony megirigyei. Csillogó uborkás üvegek a felelő polcokon, vöröspiros paradicsomok térségében. Alább gyümölcsös polc, szőlővel, mosolygó barackokkal és almákkal. Míg az alsó polcokon a főzéshez szükséges fűszerek, edények bámulatra méltó tisztaságban. A konyhán egy csomó urileány sürgölődik, forgolódik, előttük tenér kötényke, azaz ez a kötényke csak valamikor volt fehér, jelenleg a kőszögös kásától és gulyásléltől valószínűs háborús térkép.

Egyik-másik kislány szégyenkezik is a tarkagatni igyekszik a tenérkötény foltjait, míg csak meg nem győződik arról, hogy a munkának a jelei ma mindenki előtt értékesebbek és kedvesebbek, mintha ugyanannyi gyémánt darabot viselnének a kőszögös hárra.

Az üdítő állomás másik része a hideg konyha, ahol szintén urileányok és urileányok foglalatostokodnak hozzájuk illő buzgalommal. Itt halmozódik fel a menekülők desszerjét, legkivánatosabb csamegejét, a megfőzött és hideg helyen elraktározott burgonyát. Csodálatos, hogy milyen kevéssé van az egy órát lenézett, de ma nagyrabecsült eladandék. Szívesebben kéri és eszik, mint a legizélesebb gulyást, vagy porkórtot. Odább óriási gyalokban állnak a jó ízes illatos barna kenyerek, melyeket előzőleg már darabokra szeltek. Ezeket nagy kosarakban maguk a ked-

ves leányok szállítják a menekülő vonatok elé, ahol a kocsiban elhelyezkedett személyek száma szerint osztják el a kenyeret. Természetesen ilyenkor, ha sorányan is, de jut egy kis vajcska az egészen apró gyerekek számára. Bővebben került a ruha kenyérre szilvalekvár, amelyért valószínűs kisebbeszerű csaták folytak a gyermekek között. Amíg váre minden kis menekült kapott belőle s olyanokká lettek tőle, mint Murillo kedves kis piszkos utca gyerekei. A fehérkőös kis nőstények általában nagy gondot fordítanak arra, hogy a gyerekek mindenütt megkapják a maguk tejét, amelyből még mindig nem áll elegendő mennyiség az üdítő állomás rendelkezésére, noha már ma Kintzig János főispán közbenjárására Mezőhegyesről is érkezett be is egy-néhány kanna friss tej s amely ezentúl a menekülők számára mindennap pontosan be is fog érkezni.

Egy helyről (az illető nem is szívesen adakozó nem óhajta megnevezni magát) négyezer adag gulyásleveset vittek ki délből az üdítőállomásra, amellyel egy egész menekült vonat utasait ellátták. Ez az ellátás egy kissé nehezen ment (s ezt meg kell írni) mert a déli órákban nagyon kevés volt a kiszolgáló, önkéntes női segítség. A délelőtti és a délutáni órákban urhölgyeink, ugrálószók, szívesebben mennek ki, mint az ebédideje alatt, de szuton is felkéri őket az üdítőállomás vezetősége, hogy gondoltanak a maguk kis bójai mellett a mások nagy, nagy szerencsétlenségére s még kényelmetlenségére árán is mennél több gyöngő és segítő női kéz siessen, a déli órákban is, a menekültek segítségére.

Az első sinen áll a lunávi bányász vonat, amelyből éppen most szállt le körülbelül 2200 civilruhás, katonasíkos bányász. Ezek mindenike felkésződött, de még ki nem képzett katona. Továbbra is régi mesterségüket folytatni és pedig a sopronmezői Brambergben; A magyar általános községében a társaság talmi telepén; a salgótarjáni és pécsi vidéki bányákban; egy részük pedig a komló szénbányákban. Rendkívül érdekes dolgot mesélnek el a románok batöréséről. Az alarm jelre azonnal gyűlekeztek városuk pályaudvarán. Egy megedőre, leforgása alatt előállt vonatuk, amelybe beszállva, a lehető legnagyobb gyorsasággal igyekeztek a közelgő ellenség ellen. De még így sem menekülhettek meg attól, hogy az ellenség vonatuk után ne lövöldözött volna. Bár nagyobb baj nem történt, egyik-másiknak bizony lyukas lett a köpönyege. A gaz ellenség dum-dum golyókkal lött rájuk. Érdekes epizódia a menekülésnek az, hogy midőn a közelgő nagyobb megalatokra a gép a hosszú vonatot felvinni nem tudta, meg kellett állniok. Noha az ellenség tüzelt, az egész vonatot ki kellett üríteniok, de katonasíkosuktól annyira megrémült a lövöldözés ellenség, hogy sork tonságának névén őket, hánvathom k men tül s így a két részre osztott vonatot a mozdony az emelkedésen felvontatva mindhárom megmentültek. Bővebb értekezés után az első sinnenről elrobogott a vonat s a második sinnen a brassyóvidéki menekülők kocsai találhatók. Ot napja utaznak a szegény emberek s nem érdektelen, hogy az önapos utazásban hogyan helyezkedtek el és rendezkedtek be. Az

természet már olyan, hogy a rosszak is hozzá idomul egy kis lelki megalkuvással s így a menekülők is megalkudtak a rossz sorsuk s valószínűs lakásnak rendesét be a kupákat. Az egy kocsiban utazók mindenike közvagyonnak ajánlotta fel megmentett helmiát, így aztán egyes kocsik valószínűs olyanok lettek, mint egy-egy mozgó lakás. A kocsik alján levő szekán: párnák és perzsaeszönyvek, fent a mennyezeten egy törött petróleum lámpás. Az egyik sarokban egy kis kályha, amelyen főzni is lehet, a másik sarokban tűzör s egy nagykendőből készített spanyol a asszonyok számára. A férfiak sarkában már kevesebb a kényelem, de itt is megkad egy-egy ma már meglehetősen barna szőnpárna. Sőt tisztességgel szőtván az egyik, sarkokban egészen osimosan berendezett kis illemhelyet is láttunk. Egy másik kocsiban kevesebb a komfort, de több a gazdasági érzék. A fűke egyik felében egy vaságy, rajta pokrócok, ágyneműk. Az ágy mellett egy deszkaláda képviseli az éjszakai székényt, amelyen — higgyék meg nekem — egy gyertyatartó áll, jótéle fagygyugyartával. A deszkaszékény felett az otthoni konzultúrkörnek egy szeszélyes formában eltörött darabja mutatja a „kényelmet” a betekintőknek. De a kocsik másik felében vidám üdvözléssel köszönt beannunkat egy megteremtett mangalica. Legalább 80 kilóra becsülhető. Mellette egy kosárával leborítottan nem kevesebb vidámsággal gágog egy libapár, amelyet a jó isten tudja csak, hogyan menthetett meg a gazdája.

Erkeztek a következő vonattal aztán olyan kocsik is, amelyek a felfogós székelő góhé — humorára emlékeztetnek. Valamelyik székelő város elkelősége a családját felpakkolta egy teherkocsiba, ellátta őket a legszükségesebbekkel, aztán feleségét, gyerekeit a teherkocsival együtt feladta Aradra a lóvasut címére. Ugy gondolkodott, hogy a lóvasut bizonyára el fogja szállítani mindjárt megérkezésük után rendeltetési helyükre. Ebben nem is csalódott. A lóvasut igazgatósága átvevén a különös szállítólevélét, azonnal intézkedett, hogy a kis mozdony elvontassa a székelő családot a megjelölt helyre, a Szabadság-tér egyik háza elé.

A délután folyamán több vonat állott, — mint említettük is — az aradi állomás előtt. E vonat menekültjeit egyezrere ellátni nem lehetett, az bizonyos sorrendben történt meg. Ehhez természetesen idő kellett, mely alatt más menekülő vonatot az állomásra nem bocsátottak be. Az alkonyati órákban híre érkezett, hogy egy ilyen menekülő vonat Orlomnál áll és vár az aradi állomásra való beocsátására. Ezen a vonaton rendkívül sok a gyermek, je enntők, s a kicsinyek már alig bírák az utazás fáradalmait, de még inkább az éhsé et és szomjúságot. E hírre Vászárheyl Janka, a Vörös Kereszt elnökője, ki szinte embertelet buzgalommal vezet az üdítő állomás ügyeit, s ak nek figye me minden kis dologra keret, azonnal becsomagoltatott két zsák kenyeret, egy nagy kosár kalácsot, két kanna mezőhegyesi friss tejet, s elküldte az élelmiszereket Szenes Lioi urhölgyvel a menekülők számára egy Orlomra induló vonattal.

Tarka kép, változatosság mindenütt. Apró jelenetek, melyeknek a száma, a száma. Olyan a pályaudvar környéke most, mint egy színes kaleidoszkóp képe. Különböző vidékek különböző öltözetű olvadnak össze egy nagy egészébe. Hát Istennek immár agymondhatjuk, hogy egy harmonikus egészébe, mert bár-

merre nézünk is, mindenütt a rendnek megnyugtató érzése közelít hozzánk.

A vonatok, a legszükségesebb idő után, azonnal tovább mennek. A Dunántúlra rendelt vonatok Szegeden keresztül. A menekültek megadással és bámulatos bizalommal viselik

sorsukat. S nem érdekelték az, hogy az elinduló vonatok ablakából zsebkendőlobogtatással, kalaplengetéssel üdvözlik a kiszolgáló hölgyeket, valamint a pályaudvaron lévő, vagy a pályaudvarra érkező katonaságot.

Szénbányák a magyar határon.

Írta: Aage Hadelung.

A déleuropai államok alatt elterülő, vándorvise alakú román királyság behorpadásában egy súlyos kő fekszik, amelyet Erdélynek hívnak. A csúcsa felé tornyosuló háromszög alakjában Erdély oly szilárdan támaszkodik az oláh balkán állam ellen, hogy ennek északi része mindig üres marad. Ha az ember a Maros középfolysát követve egy vonalat húzza keletről nyugati irányban, akkor az ember körülbelül elképzelheti, hogy milyen háromszögről van szó. A magyar királyság hatvanhárom megyéje közül tizenegy fekszik benne. Ennek a hegyes országnak az értékét nem lehet számokkal kifejezni, mert a leggazdagabb ásványokat rejt méhében, melyek csak azt várják, hogy a világhoz jutni megpillantsák. A tizenegy megye közül Hunyadmegye, vagy annak Romániával határos fele, a legnyugatibb az említett háromszögben és talán a legfontosabb is, mert a Zsil folyó völgyében van Magyarország leggazdagabb szénbányái. Ambár a Zsil folyó, vagy a Silu-romaneson, Romániából jön és a Szurdok szoroson át Romániába tér vissza, a völgye a folyónak csak a magyar részen széntermő és ezért tulajdonképpen nem is helyesen nevezték el. Romániának ugyanis sem a Zsil völgyben, sem másutt nincsenek említésre méltó széntelepek. Az erdélyi alpesek szénét azok északi esésén, azaz Magyarországon kell keresni, ambár közvetlen a román határ mellett. De csak Magyarországon az...

A határrendőrség főnökének kíséretében Petrozsény városán át jutottam a Zsil völgybe, ahol az Urián-Zsilvölgyi Magyar Szénbánya Részvénytársaság igazgatója szívesen fogadott és megtanított arra, hogy mi a Zsilvölgyi szén. Abból, amit láttam és hallottam, megértettem, hogy mit jelent ez a széntelep Magyarország és egyúttal a központi hatalmak számára.

A Zsil-völgyben kétszáz négyzetkilométernyi területen fordul elő szén. Becslés szerint minden négyzetkilométeren négyezer métermélységre van. Minthogy Magyarország évi szénigénye százötven millió métermélységre, a Zsilvölgy ötszázharminc évig tudná ellátni az országot, ami meglehetősen megnyugtató, mert még más szénbányák is vannak Magyarországon. Naponta hatszáz vaggont termelnek.

Bejárjuk a bányatelepet. Mindenütt gépek, hogy lehetőleg kíméljék az emberi erőt, mert az ember minden tekintetben a legdrágább, akár béke, akár háború van. A szén és az arany bányának az ember és az embertömeg adja meg az értékét. A föld kincseit ma már sokkal jobban földszintre tudják hozni a gépek, mint azelőtt, de csak az emberek és nem a gépek tudják értékelni és élvezni. Elszegényedik az az ország, amely elnéptelenedik, ha a gépek arany, vagy szénhegyeket határoznak fel. Maradjunk azonban a gépeknél, amelyek mellőkenesen megismerve, az emberiség átkává váltak. Egy hatalmas taposó gép, a nagyobb és kisebb darabos szénből kiválasztott nagyobb és kisebb finom szén, szilárd tömbövé taposva, amelyet egy faltörőhöz ha-

sonló másik gép, a kősz kályhába dob bele. Egyik tömböt a másik után, míg valamennyi kályhába megtelt. A kályhákból fehérre izzitva és gáztalanítva jönnek ki, megbűnnek és megbajolnak és sietve az őket fogadó vízszugarak alatt, kialsznak és törnek, mint egy halálösen talált nagy állat, a hűtő hely vaspadosatán, hogy mint kősz, egy új körpályát kezdjenek meg. A gázt azonban, amely a széntömbből a tűz-sirban elszállott, egy hosszú csővön vezeték a ciszternába bocsátja, ahol lehűl, ahol megmossák, úgy hogy melléktermékeire bomlik, hogy ismét szilárd testté váljék. Egy gránátnak a töltelékében, vagy egy egészségügyi autó motorjában tesznek eleget, tulajdonképpen rendeltetésüknek... azok az álláthatalmas szénűzők, amelyek az Eden-kert elpusztulásakor a vízözönrel, a Zsil völgyébe kerültek, iszapba és homokba beleesve, a magyar alföld magyar tenger alatt pihenne millió és millió évig, míg a homok és iszaprétegek megkővesedtek és mint hegyek felemelkedtek. És a földrétegek nyomása és melege a megzsuzosodott paradicsom-erdőket magával vonta a magasságba. Hosszu a szénerdők utja, amíg lelket tudnak önteni a nehéz gránátokba és a könnyű motorokba.

... És én szeretném tudni, hogy ez valószínű, vagy valószínűtlen-e és hogy gondolkodjam-e felette. A gondolkodás veszedelmes. Körülöttem gőzturbinák zúgnak, elektromos erőtelepeket hajt a hatalmas kerék és zsebóra nagyságu gépezet osztja el a hatalmas áramot, amely egyúttal automatikusan megszünteti a legesekélyebb rendtelenségnél az egész üzemot és megmutatja, hogy hol van a hiba. Egy ember vezetni tudja az egész erőművet, a kezében tartja, illetve ha az ember jobban gondolkodik, akkor rájön, hogy a telep tartja őt a kezében. Annyiféle gép, annyiféle telep van itt, hogy felsorolni sem vagyok képes... Azonban a föld alatt van a szén és ez a fontos. Leaszálunk és látom, hogy itt van az eredete az ugynevezett modern életnek, a világosságnak, a fürdőnek, a fűtésnek, a gyorsvonatnak, az óriás gránátnak, a halotthamvasztásnak, a melyek által, amint azt a tudósok bebizonyították, az emberi élet hosszúsága folyton gyarapodik. A bányásznak semmi része sincs abban, hogy a szén az élet tartamát meghosszabbítja. Itt a hegyben, ahol az egykori paradicsomerdőkkel állók szemben, egész világosan látom, hogy minden csak hiúság és akkor sem lenne rajtunk segítve, hogyha minden dolognak a végső célját megismerném, beleértve a szénerdőket és melléktermékeiket.

Tisztelettel kérjük

azokat a t. tábori előfizetőinket, akiknek a tábori postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábori postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás állhat be.

Segítsük a menekülteket.

(A hatósági segélyezés szervezése. — Ujabb adományok.)

Az elmúlt napok óriási igazságtalmai ma már egy kevésbé csillapultak és a hatóságok rendszerezés és tervszerű munkát fejtenek ki, hogy a menekültek során minden rendelkezésre álló eszközzel enyhítsenek. A hatóságot teljes elismerés illeti meg.

Kintzig János főispán és Varjassy Lajos polgármester ma irodát létesítettek a menekültek részére. Ez az iroda éjjel-nappal, állandóan szolgálatban lesz és innen fogják irányítani a menekülteket. A polgármester a város összes állami és községi tanítóit beosztotta ebbe az irodába. Egy-egy városi főosztályos vezetésével mindig négy tanító lesz itt szolgálatban. Az iroda minden egyes menekültnek megadja az utirányt és Kintzig főispán intézkedett, hogy a menekülteknek ne keltsen sokáig Aradon tartózkodniuk.

A belügyminiszter ma táviratot intézett a város főispáni hivatalához, hogy az Aradon elhelyezett menekültekre vonatkozó összes adatokat terjessze fel, ezenkívül hetenként kétszer tegyen jelentést az itt elhelyezett menekülteknél beállott bármely változásról. Ez a menekültek határára levő hozzátartozóinak megnyugtatója érdekében szükséges. Greén Nándor főkapitány ezért ismételtan felszólítja az Aradon letelepült menekülteket, hogy a város bejelentő hivatalában feltétlenül jelentsek be magukat, mert úgy eljuttathatja az adatokat a budapesti Vörös kereszt tudakozódó irodájához, ahol a menekültekről és hozzátartozóikról felvilágosítást adnak.

A főispán ezen a helyen szólítja fel a környék és a megyebeli szülő birtokosokat, hogy nagy szolgálatot tesznek a községnek, ha a menekültek részére szűlőt küldenek. A szűlő küldeményeket a vasuti állomáson levő üdítő állomás veszi át.

A mezőhegyesi ménésbirtok igazgatósága Kintzig főispán kérelmére ma háromszázötven liter tejet küldött az Aradon átutazó erdélyi menekültek részére. Ezenkívül a ménésbirtok igazgatósága ígéretet tett, hogy holnaptól kezdve ötszáz liter tejet szállít az üdítő állomásnak.

A község jó szíve megérte, hogy most mindenkinek ki kell nyitnia az erszényét. Az adományoknak bőven kell folyniuk, mert nagy a szükség. Az erdélyi menekültek segélyezésére Arad város főispáni hivatalába a következő adományok folytak be újabban:

Egy erdélyi menekült 20, Egy önkéntes ápolónő 10, Székely Károly dr. 50, özv. Schvarecz Manóné 10, Keppich Jakab dr. 10, Ehrenfeld Ignác 20, Dálnoki Nagy Lajos 50, özv. Tanholter Károlyné egy gyűjtő iven 66, Robitsk Józsefné 20, Szathmáry Béla dr. 20, Szemző Armin és neje 20, H. Ozeiler István 50, Világ Jánosné 5, Klein Sándor 30, Singer Ede 10, Németh Zeigmond 20, Háberfelner Béla 20, Löwy Márkus Apetelek 200, Weiss Lajos 5, Nattland Bernát 50, Almásy Pál 10, Fischer Antal 10, Péterffy Andor 10, Péterffy Sári, Irén, Rozsi 10, Rajch Dávid 10, Sterné 10, Prohászka László dr. 20, Ring Lajos gyógyszerész 30, N. N. 20, Fahar Kereszt esti asszist. társaság 24, Schütz Henrik dr. 20, Aradi ker. munkás bizt. pénzt. 55, Mészner Böske 5, Szántó Péter 10, Dános Gyula 40, Kiliényi és társa 10, özv. báró Urban Ivanné 50, Burián János igazgató 20,

Frick József és neje 60, Nagy Ottókar 20, Nagy Ottókar 20, Winkler József 30, Kohn József 20, Czeiler István 20, Székely Miklós 20, Urbán Péter báró 50, György Menyhért 20, Marksteiner János 10, Rosenberg Arnold 50, Glück Józsefné 20, Székely Andorné 10, Székely Izidó dr. 20, Nagy Dezső dr. 4, Schatellesz Fülöp és neje 10, Goldschmidt Mihály 50, Grauer Viktor dr. és neje 40, ösv. Glück Károlyné 20, Luentig Armin 20, Pollák Vilmos 20, Bokk Aurél 10, Csanádi tek. pénztár 500, Heierich Sándor 100, Maros evező egyesület 30, Aradi hivatal szolgák 10, P. I. hivatal szolgák 4, Bing Hugó 100, ösv. dr. Tolnai Jánosné 100, Rosenfeld Harman 30, Hoffmann Adolt 20, Hunyady József* dr. 10, Stauber József 50, Kovács Vinc. és neje 20, N. Gy. 30, Hoffmann Antal 40, Grimm A. József és neje 30, Grünwald és Moskovits 50, Rein Sándor és neje 50, Fereh Ödön 10, Arad-Csanádi Egyesült Vasutak 500, Csillag Ödön dr. 20, Fényes Dezső 20, Fahry Sándor dr. 50, ösv. Sámson Izidóné 20, Geller I. élelmiszerész 20, Róth Testvérek 30, Szabó Borbála 10, Székely Gyula 10, Liehtmann Manó 10, Keresztessy János 10, Komény Bertalan 20, Hajós Árpád 100, Mártius és Pák 50, Gallény Ernőné 50, ösv. Prohászka Józsefné 10, Harold Antal és neje 100, Bárcsny Andorné 30, Fülöp Dezsőné 20, Weigl Adolf és társa 50, Auszterveit László dr. 50, D. I. 10, Králits Lajos dr. 100, Vértos Ignácné 10, Leichte család 10, Dénes Dezső 50, „Hungaria” pártfogó 500, Purgál Lászlóné 100, Purgál László 100, M. kir. aradi 1 népfelkelő őrszázad 258, Vörös László dr. 40, Weiss Lajos 3, Réthaly János 30, Banosák István 6, Varga Beatrix 10, Halfer Ferenc 30, Fuchs Ignác 50, Fánki S. József 50, Weiss Mór és neje 20, Domán Ignác 40, Vörös Endre 50, Fischer Smonné 10, Etti 2, Nemes Gézné 100, Szerényi Gézné 30, Popp Aurél báró 10, Frink Endréné 10, Szekidner Bernátné 20, Köpf Kálmán 20, Ferber nővérek 40, Lehrmann Viktor 30, Stauber Andor dr. 20, Weissberger Lipótné Henetó 124, A battonyai kir. járásb. személysz. közszemély megváltás címén 10, Bogojev Tihomér sütő 10, Dima Antalné sütő 20, Dobró Pál 100, Danczig István Budapest 50, Auszterveit Mórné 10, Krammer Béla 25, Krammer Sanyi 10, Gross Ella 25, Scher Mirha 20, Scher Sarika 3, Engel Mór Ujvárad 20, Méhes József 10, Szerb Gézné és neje 30, Limbeck Győző 20, Tócsa Ferenc 10, Zucker Ferenc 20, Sebesi Mór Pannónia szálló tulajd. 20, Schwarzs Manó 20, Konts József 20, Tany Ida 5, Székely Mihály és neje 20, Remes Mór 50, Szondy Béla 10, Kiss Ferenc 10, Ref. egyház 30, Csécsi Imre 20, Jaap de Heer 50, Kristyó János és neje 50, Kárpáthy János gyógyszerész 50, Embay Gyula dr. 30, dr. Mitter Izidóné 20, dr. Botits Tivadarné 20, dr. Kiliényi Zoltánné 10, Keresztessy Gyula dr. 50, Lakatos L. dr. 30, Moráth János 20, Kobely József 10, koronázott adományozott.

Az aradi névédelmi hivatalhoz a me-
 kültök közvetlen segítségére újabb beér-
 kezett pénzsadomány: Nyáry Aniké és Gyu-
 rika 10, Pláner Gizella 5, öz. Dörre Gusztáv-
 né 4, Klein Jakabné 10, Hönig Frigyes 20,
 Gáspárdy Józsefné 20, Haller Józsa 10, Egy-
 kongreganista 6, öz. Nagy Farkasné 10, Kré-
 mer József és neje 100 koronát. Azonkívül
 lakást ajánlott lel Eliás Jakabné, Balassa
 Györgyné, Jermanné, öz. Biró Dánielné, Ab-
 rahám Károlyné, Pollák szállító, Papp Sán-
 dorné, Bobojcsó Béla, Kolerousku minál.

Kohn József, Izs. h. község, Zsiner Ignác, Blassayné, továbbá Moskovitzné (Halmágy-
csecs) adományozott 3 törülközőt, 4 darab
szappant és 1 darab fésűt. Mindezen adomá-
nyokért hálás köszönetet mond az aradi nő-
védelmi hivatal vezetősége. Hivatalunkban
igen sok menekült jelentkezik, különösen hi-

Brassóban várják a román trónörököst.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az egész délnyugati székely vidéken nem történt olyan esemény, amely komoly izgalomra adna okot, két helyet kivéve: Gelencén legyilkolták a lakosokat, mert fejszével támadtak a románokra. Predealon pedig a vasutasokon orgyilkosságokat követtek el a románok.

Magában Brassóban tejes a csönd. Egy onnan érkezeti kémet a várostól nem messzire levő Boffaiun kihallgattak, mielőtt Sepsiszentgyörgyre kísérték át és ettől az áruházas román tisztől hallottuk a következőket:

— Mi igyekszünk a lehető legjobb bántani nemcsak a román lakossággal, hanem a hátramaradt magyarokkal és szászokkal is. Hiszen jól tudjuk, hogy itt maradunk és nem engedjük, hogy a kozákpéldákat bárki is kövesse legszebb rég

vatalneknői és elárústónői állásra. Kérjük mindazon nemes szívő emberbarátokat, kiknek módjukban van ezeknek megfelelő alkalmazást juttatni, sziveskedjenek hozzánk fordulni a hivatalos órák alatt, d. e. 9—12, d. n. 4—7-ig, József főherceg-ut, Maresch ázlet mellett.

ál munk megvalósulásának a szintjein . . . Semmi okom annak a tagadására, hogy kész plakátokat hoztunk magunkkal Brassóba (Brasovnak nevezte) és ezeken publikáltuk, hogy a magánvagyonnak és az emberéletnek legcsekélyebb bántódása sem eshetik. A legszebb rend van Brassóban, várják a trónörököszt, akinek a Zell-palotában, az erdélyi német konzulátus helyiségében rendeznek be irodát, fölötté pedig Goldfinger fakereskedő lakásában megfelelő lakosztályt. Kár, hogy a brassói Cellulose-gyárt önök tönkretették — folytatta mosolyogva — mennyi papírt lehetne még készíteni a hat millióért vásárolt erdőkből. Ez persze jó volna most a magyar lapoknak, a mieinknek viszont van elég ujságpapírjuk.

Látogatás a menekültek aradi otthonában.

(Nászut teherkocsiban. — A főmér-
nökne pongyolában.)

Az Aradai Közlöny tudósítójától.

As Aradra érkezett menekültek közül 24 személyt az állami tanítóképződe konviktusában helyezett el Arad város tándosá. A konviktusnak nagyszerűen felszerelt diákszobái vannak, amelyekben a menekültek a körülményekhez képes kényelmes otthonot találhatnak. A konviktusban levő menekültek Nagyszebenből érkeztek Aradra és a magyar királyi adóhivatal, valamint a törvényszék hivatalainál teljesítenek szolgálatot. Lehangoítan jártak végig a várost, mert sajnos, csak a legszükségesebb ruhadarabokat és némelyikjök csak néhány koronát tudott magával hozni. Elkutatásuk ugyanis oly váratlan volt, hogy még a havi fizetésüket sem tudták felvenni, és ezért a mai napon Aradon utalták ki számukra havi járandóságukat. A menekültek között van egy hivataloszolga is 4 apró gyermekével. Ő és családja valóban a legszánandóbb helyzetben van, mert kisgyermekkei még cipőt sem tudtak felhuzni. A menekülők két szobát kaptak a konviktusban; az egyik szobában az asszonyok a gyerekekkel együtt tartózkodnak a másik szobát pedig a férfiak foglalják le. Az asszonyok kisedésükkel együtt egész nap élelem után járnak, a férfiak pedig az aradi adóhivatalban és törvényszékben mennek munkát kérni.

— Az munk — mondják az öket felkéréső munkatársainknak — bizony kéjuttatásnak nem nevezhető. Egy nap és egy éjjel nyitott kosokban jöttünk szava-lásva és boldogok voltunk, hogy végre Aradon melegen ácszó testvérek közé juthattunk. Nem tudjuk, mi fog velünk történni. Van közöttünk olyan, a kinek

Budapesten, Mezőkovácsházán és az ország más vidékén rokonai élnek. Ezeknél az asszonynepek otthont fognak találni, a férjek pedig egyelőre Aradon maradnak. Eddig a vöröskereszt konyhája gondoskodott kisgyermekünkinkről, azonban ezután lehetőség magunk szeretnénk ellátni családunkat. Aki csak teheti, külön lakást vesz fel és az államtól kapandó fizetésből, valamint segítyből remélhetőleg szűkösen meg tudnak majd élni.

A tisztviselők között van olyan is, aki Nagyszebenben háztulajdonos volt és elég tekintélyes vagyonnal rendelkezett. A mai napon különben megszaporodott a konviktusi menekülttanya lakóinak száma. Egy nagyszebeni dúsgazdag bútorterasztalos a legutolsó órában hagyta el a kiürített várost, mert szeretné volna vagyonkáját biztonságba helyezni, ez azonban sajnos, nem sikerült neki és most alig néhány száz korona felett rendelkezik.

A menekültek között találunk egy egészen fiatal házaspárt is; néhány nappal ezelőtt tartották esküvőjüket és így a tenerszállító vagonban Aradig történt utazásuk nem egyéb, mint kéyszerű nászutazás. Rendkívül érdekes Greiner Endre magyszebeni tisztviselő családjának sorsa. Greiner hadbavonult és legutóbb mint őrmester az északi harotban küzdött. A múlt héten szabadságot kapott és boldogan indult hazafelé, hogy otthon 14 napot töltsön el. Utközben értesült a román hadvezetről és kétségbeesetten gondolt családjára, mert azt hitte, hogy valamennyien a románok közé kerülnek, vagy pedig legrosszabb esetben az ország egész más tájára, ahol ő semmire sem találkoznak velük. A sors járéka azonban véletlenül összehozta a szabadságot őrmestert családjával. A katonai vonata ugyanis Pisainál szembejött a menekültvonattal és ő addig kutított a menekültek között, amíg egy-egy koszi sarakban feleségére és gyermekeire bukkant. Természetesen együtt rögtönztek utazni Arad felé.

Rövid ideig a konviktsi ideiglenes otthonban tartózkodott a nagyszombati főnök, egy főmérnök felesége is, aki valóban szánandó állapotban került el hazulról. Almásból verték fel és a családja csak a legszükségesebb ruhadarabokat tudta átadni urnőjének. A főmérnök felesége emiatt könnyű éjjeli pongyolában tette meg a hosszú utat. Aradon azonban már egyéb ruhát is tudott szerezni.

gesebb ruhadarabokat tudta átadni urnőjének. A főmérnök felesége emiatt könnyű éjjeli pongyolában tette meg a hosszú utat. Aradon azonban már egyéb ruhát is tudott szerezni.

Gyilkolják a román katonák a békés polgárokat.

— A király az erdélyi menekülőknek. —

Átkozott kiáltás.

Budapest. A király kabinet irodája után százezer koronát adományozott az erdélyi menekülteknek.

Budapest. A fővárosba érkezett erdélyi menekülők azt beszélik, hogy az elmúlt vasárnap délután, mint rendszeren Predealon, most is nagy számú román vámtiszt és rendőr átjött Magyar-Predealra és a vendéglőben egész este 9 óráig együtt poharastak a magyarokkal. Ekkor kitudult az utóára és valószínű golyózáport zúdítottak a városházára és a járdákra. A lövés zajára először esendőrök és rendőrök lefegyverezték az e vul támadókat. A harc közben hat vámtisztet megöltek. Hivatalosan csak hétfőn 10 órakor értesültek a hadüzenetről.

Elbeszéli továbbá, hogy a Brassóval szomszédos községekből a román benlakók nagy tömegben menekültek el, mert féltek a román katonáktól. Az okkupáló román katonák felszólítják a lakó helyen megmaradt románságot, hogy ők is a magyarokat. A román parancsnokságok három órát engednek minden községben a szabad fosztogatásra.

Késővársárhelyről a románok bevonulása után elmenekült tisztviselő elmondja, hogy szerdán a bevonult román csapatok parancsnoka kihirdette, hogy a város minden lakosa román alattvaló és mindenki románul tartozik beszélni. A magyar beszéd tilos. Kihirdették, hogy aki akar, távozhatik a városból, azonban a város szélén a távozókat a román katonaság lesből lelötte.

Tövisről jelentik: Balázsfalva színtiszta román lakossága közeledő fajtestvéreik elől a

legnagyobb sietséggel elmenekülni igyekszik. Krisztina Miron balázsfalvi görög-katolikus román érsek naponta buzdítja és lelkesíti híveit, hogy maradjanak helyükön, mert eminens veszély nincs.

Budapestről jelentik: A szurdoki szorosnál már augusztus 27-én este 7 órakor megkezdődtek a csatározások. A magyar katonák, esendőrök és a bányászok felvették a harcot az előretört románokkal és a lakosság átvándorlás és golyózápor között menekült el. Mikor a románok a szorosba betörték, a mieink teljességgel felhagytak a szurdoki viadukttal. A leomló hatalmas sziklafalak az utvonalat teljesen járhatatlanná tették.

Budapestről jelentik: A gyergyói menekülők elbeszélik, hogy az ottani szorosokban vasárnap este 9 órakor a románok törbe csalták határőreinket, vámhivatalnokainkat és kegyetlenül lemészárolták őket. Gyergyószentmiklós hétfő éjjelre legnagyobb részét kiürült. A pénzkészleteket, irományokat kocsikon elszállították. A postahivatalban és a vasútállomáson minden felszerelést használhatatlanná tették.

Budapest. Györffy Gyula országgyűlési képviselő a következő interpellációt jegyezte be: Tekintettel a miniszterelnöknek öt nappal a román hadüzenet előtti jóhiszemű nyilatkozataira, melyekben megnyugtatta az erdélyi képviselőket: Hajlandó-e nyilatkozni arról, hogy jóhiszemű nyilatkozatait mire alapította. Kicsoda tévesztette meg? Mivel ennek következtében Erdély lakossága megfosztott attól a lehetőségtől, hogy önmagáról gondoskodjék.

hétet és székely eredetű lévén, sehogyszem ment fejébe, hogy a románok elvonomulnak Erdélyben. Gondolkozott, töprengett, számoltatott a kis családjával járó felelősséggel és elhatározta magát.

Es ma reggel Diményi János 44 éves családosa felmentett hadi munkás ott állott a waggongyár vezérigazgatója, Hoffmann Adolf előtt.

— Vezérigazgató ur! — mondta az indulattól eltorzított hangon. Vezérigazgató ur, én olvasom az újságot. És... és én székely ember vagyok, nem életem, hogy az a gaz csorda pusztítsa ott. En itthagyom a felmentésem és bevonulok. Nem hagyhatom, hogy a mi drága földünket elfoglalják.

Itt már nem bírt tovább beszélni. Es sirva fakadtak... Diményi János, a 44 éves családosa munkás, aki lemond a felmentéséről... és Hoffmann vezérigazgató.

Eddig a történet. Ezután elvezette Diményi Jánost a vezérigazgató a gyár katonai parancsnokához, ahol csak azt kérte, hogy lehetőleg a székely ezredbe osszák be, ahol fiatal korában szolgált. Kívánságát természetesen teljesítették.

Amíg ilyen emóciók vannak Magyarországon, amíg ilyen harcok dúlnek Erdély szíkes barátságát, addig nincs az a békeemre.

H I R E K.

— Az élelmezés átszervezése. Mint értesülünk, a vármegyék alispánjai, illetékes helyről eredő utmutatás mellett, a megyék közlelmezésének átszervezésével foglalkoznak. Ebből a célból a főszolgabírók e hét folyamán és a jövő hét elején értekezleteket fognak tartani, amelyeken az illetékes gazdasági egyesület megbízottja is részt vesz. Az a terv vár megvitatásra és megvalósításra, hogy a közlelmezés ügykezelésének intenzívebbé tételére minden járás főszolgabírája mellé egy-egy közlelmezési előadó állást szerveznének. Ez az előadó referálná a közlelmezés ügyét s mint egyúttal a vármegyék megbízottja, a szükség szerint intézné a szükséges bevonásokat is.

— Aradmegyeiek hadiadója. A jövedelmi adófelszámolási bizottság a következő adókötelezettek jövedelmi adóját fogja tárgyalni, és pedig szeptember 4-én: Mihálik Béla Győrök, Kaufmann Jakob Győrök, ösv. Friebeisz Miklósné Kürtös, Hátori László dr. Kürtös, Purgly László Kürtös, Urbán Péter báró Kürtös, Werner Miksa Kürtös, Jerges József Óthalom, Károlyi Gyula gróf Mácsa, ösv. Kosza Györgyné Miklóska, Háberfelner Béla Apatelek, Löwy Márkusz Apatelek, Solymosy Lajos báró Apatelek, ösv. Barkassv Kálmánné Aldófalva, Zelenki Róbert gróf Ötvenes, szeptember 5-én: Karion Aladár Borosienő, Kis János Borosienő, Eies Géza dr. Bokszag, Holländer Sámuel Csermő, Kera Karácsony Csermő, Herman Keresztély Monvörő, Argyelán János Sikula, Drasch Mór Bécs, Bodor Jenő Alsószakács, Hősig Gyula Háromalmás, Almásy Olivér Alsócsill, Potoczky András gróf Honcót, Havas Adolf Honcót.

— Egy hős aradi tiszt sírja. Az Aradi Közlöny megírta, hogy Kiss Antal 38-as hadnagy, aradmegyei tanító, az északi harctéren hősi halált halt. Ma levél érkezett szerkesztőségünkbe Brázay Emil hadnagytól, amelyben megírja, hogy a napokban Lázessyben járt, ahol a 29 esek sírjai között megtalálta Kiss Antal sírját, aki augusztus 21-én esett el. A sírhelyet fényképezte s a fényképet b-küldötte hozzánk, hogy továbbítsuk az elesett hozzátartozóihoz. A fényképet átadtuk Kóhrei Károly királyi tanfelügyelőnek, aki elfogja uttatni rendeltetési helyére.

— Román alattvalók nyilvántartása. A rendőrhatalóság a város területén tartózkodó román alattvalókat nyilvántartásba veszi. Sajál érdekében jár el tehát az a román honos, a ki a rendőrelnöki osztályban önként jelentkezik, ne hogy a jelentkezés mulasztása által a rendőrség büntető eljárás alá vonja.

— A krassószörényi menekültek. A Krassószörénymegyéből Aradra menekülők bármily felvilágosítás, utbagazítás vagy eljárás céljából forduljanak Nemess Zsigmond dr., a farsádi kerület országos képviselője ügyvédi irodájához, Szabadság-ter 10. Telefon 59.

— Egy menekült kérése. Egy Livázéből menekült tanítónő Dulana Oupa Jusztina a Boros Béni-ter és a Fánán László-utca között elvesztette tanítói tisztelet könyvét. Teintetel arra, hogy a könyv nélkül nem fizethet ki és ez ma is teljesen érteketlen, kéri a könyvet megtalálót, hogy a könyvet juttassa az Aradi Közlöny kiadójához.

Mikor a székely föld veszélyben van.

(Egy aradi munkás a sok közül.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Mikor ezeket a sorokat írom, valami különös lélekemelő büszkeséget érzek s mikor a következő kis történetet újra átgondolom. Meghatva emlékezek a nagy költő soraira... Nincs elveszeve még a székely vér.

Egyszerű és megkapó epizód ez a sok közül, a világháborúból és ha nem is lesz feljegyezve a történelem aranylapjain, de példaképpen örökké ott kell hogy lebegjen az utódok előtt.

Az aradi waggongyárban háboru első órá dolgozik egy felmentett munkás, Diményi János. Negyvennégy éves családosa ember. Szorgalmas, józan és megbízható, mint a többi magyar munkás.

Képzeliük el egy kis munkásesalád életét. Mikor örömmel van eltelve az anya, a gyermekek, mert a fenntartójukat nem vitték a háboruba és gondoskodhatik a betevő falatról. De ha távol is van a világháboru borzalmaitól, munka után megpihenve kis családja körében, újságot olvasva, figyelemmel kíséri azt és velük érez a szenvedő testvérekkel.

Diményi János olvasta az újságot edén a

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Berlin. Heteken bövök azt a Hava-jelentést, amelyben Konstantin görög király lemondását bejelentik, teljesen alaptalan, tendenciózus kitalálásnak mondják.

Luganó. Athéni Reuter-jelentést Konstantin király lemondásáról Rómában nem erősítették meg. Az olasz lapok egyértelműen azt jelentik, hogy Athénben államesiny van készülében.

Berlin. A Vossische Zeitung írja: Az entente és a román kormány között meggyezés jött létre a municiógyártás kérdésében. Romániában külön municiógyárakat fognak létesíteni. Szalonikiben külön román hadsereg-alkotnak az entente államokban levő román elítéltekből, nehogy kivonhassák magukat katonai kötelezettségük alól.

Kopenhága. Párisból jelentik: A román hadsereggel összesen négyszázötvenezer főnyi orsz. működik együtt.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: Tegnapelőtt csupán kisebb román járőrök vonultak be Nagyszebenbe. A város környékén harcok nem voltak.

Páris. Szaloniki és a görög városok között a posta és távirátorgalom megszűnt. A személy és postahajónak a kikötőt elhagyniok tilos.

Hága. Central News jelenti: Az entente követek harmadszor kértek

kihallgatást a királytól, aki megone-ráztatására hivatkozva, ismét visszautasította.

Genf. A lyoni lapok jelentik Athénből: Két bolgár ezred megszállotta a sowiozi magaslatokat. A lovaskülönítményük Bogatski ellen vonulnak. A bolgárok Castoria közelében nagy haderőket koncentrálnak. Az oroszok és bolgárok közötti összehútközés órák kérdése.

Páris. A Matin írja: Románia kétszínű játékot űzött. Párisban már 1915. június 6-án municióbizottság működik, amely Románia részére dolgozott. Naponta több száz vaggon municiót gyártottak és Archangelszkbe szállítottak el. Az oroszok mindaddig nem adtak ki, míg csak Románia nem döntött és nem csatlakozott az ententehez. Franciaország kétszázötven repülőgépet szállított Romániának.

Petervár. A „Ruskoje Slovo” írja, hogy három héttel ezelőtt 14 páncélhajóból álló entente-flotta 118 millió rubel értékű hadiszert Amerikából szállított Archangelszkbe, Románia részére.

Athén. Reuter jelenti: Harmadik angol és francia hadihajó Pirusz elé érkezett.

Luganó. Hivatalosan írtik: Az olaszok megszállták Tepin és Déalbániában.

— Adományok. Az Arad városi vörös kereszt egyetemesen a következő adományok voltak be: O felsége születésnapjára az Aradi Polgári Takarékpénztár Rt. 100 korona. Váárhevi Janka 20 korona, Odor Béláné 10 korona, Walder Gvuláné 10 korona és öz. Hauser Károlyné 10 korona. Az Arad városi vörös kereszt egyetemes javára Payer István érsekkéti tábori lelkész — vasúti menetdíja megterítése 8 korona 35 fillér, — Mandl Vilmos dr. — öz. Popovits Aurélné ravatalára szánt koszorú megváltása fejében 20 korona, — öz. Róth Bernáthné és Schwarz Dávid és neje — öz. Reich B. Károlyné ravatalára szánt koszorú megváltása fejében 20—20 korona, K. Iacsné Tádéné Temeskalácsa 10 korona, Bugariu Mártha Temeskalácsa 2 korona, Telmányi Emil hegyművész 200 korona, Szander Andrásné 4 korona, Városi kávéházbeli asztaltársaság — Lichtig Irma ravatalára szánt koszorú megváltása fejében 20 korona, N. N. egy vasúti bálókocsi jegy eladásából befolyt 20 korona és Weisz Lajos rendes havi adománya 5 korona, mely nemesszöv. adományokért az Arad városi vörös kereszt egyetemes elnöksége nevében hálás köszönetet mond Váárhevi Janka elnöknek és Hász Erzsébet alelnöknek.

— Sággy Gyula meghalt. Budapestről jelentik, hogy Sággy Gyula egyetemi tanár, az „egyesült függetlenségi és negyvennév-cs” párt alelnöke szombaton este Városi Pál-utcai lakásán meghalt. A hetvenhat éves Sággy Gyula orbáncot kapott, amely végzettsé vált. Halála szinte részvétet kelt egy a főváros, mint a vidék politikai köreiben.

— A vak katonáknak. Deák János (Gáj) az Aradi Közlönyhöz 5 korona 40 fillérrel küldött a vak katonák javára. Az összeget a kiadónivali rendeltetési helyére juttatja.

— Az Aradon megszállt menekülteket azonnal be kell jelenteni. Greén Nándor főkapitány a belügyminisztérium 5112—1914 el. számú rendelete alapján felhívja Arad város közönségét, hogy mindazokat, akiket lakásukba bármely címen befogadnak, illetve akiknek szállást adnak, legyen az bár rokon, vagy vendég, a beköltözéstől számított 24 óra alatt bejelenteni a városi hivatalba okvetlenül bejelentésük. Bejelentésük nélkül a menekültek is, akik bejelentésüknek eszközölését a város közönségének különös figyelmébe ajánlja mivel ezzel elősegítjük azt, hogy a később érkező menekültek már Aradon tartózkodó hozzátartozóikat könnyen megtalálhassák. Aki a bejelentés eszközölését elmulasztja, a fent hivatkozott rendelet értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntetettetni.

— Megszűnt brassói újság. Mindennapi vendégünk, a Brassói Lapok, amely ott a távoli határvidéken soha nem esüggedő, egy pillanatra nem lankadó buzgósággal bíratta magyar, szász és román nyelvű polgártársainkat, három napja nem kopogtatott már be hozzánk, nem jött többé szerkesztőségünkbe. Nem jelenik meg. Megszűnt. Ki tudja most: hogyan? Ki tudhatná jelenleg: milyen körülmények között? A szerkesztőségi szobákban talán épen akkor folyt leglázasan a munka, talán épen akkor rónák a betűket sorokká és a sorokat cikkekké, mikor az ellenség behatolt a városba. A lap nyomdájában talán épen akkor kattogtak a szedőgépek, melyek az utolsó híreket öntötték ólomba, a nagy gép talán épen akkor szűlte a legújabb és legutolsó lapszámokat, amikor Brassó főterén az első román katonák megállottak és parancsnokuk a polgári hatóságoktól átvette a várost. A Brassói Lapok megszűnésének oka: ellenséges invázió. Gyorsan, hirtelen ment minden. Mint mikor egy másk

erős ember bejegyzés nélkül váratlanul meghal. A lapnak még arra sem volt ideje, hogy bejelentse halálát, még arra sem ért rá, hogy azokkal, akik naponta várakoztak rá, tudassa azt, hogy rajta kívül álló okokból többé hiába várják.

— A villámcsapott őrmester temetése. Lapunk esztendőki számában megírtuk, hogy a katonai gyakorlatokan egy villámcsapás egyengette Lihai József őrmestert. A szerezésélt beállították a katonai járványkórházba. Temetése ma délután 4 órakor volt a járványkórházból, katonai pompával. Utolsó útjára elkísérte a tisztikar és barátai.

— Birtokcsere. Fagyas Gábor és neje eladták a Péter-utca 1. sz. házat 10.000 koronáért öz. Szabó Józsefné öz. Murai Katalinnak. — Zadovits Jánosné öz. Pinyhárdt Frangika aiaadéka adta a Kápolna-utca 22. (Kálvin-utca 30.) számú ház fele részét férjének Zadovits Jánosnak. — Vandracsak Ignác és neje eladták Mikos Kelemen-utca 5. számú házat 15.700 koronáért Varjassy Istvánnak. — Makó János és neje eladták Ilés-utca 73. sz. házat 13.300 koronáért Heil Péternek. — Eberlein József és neje eladták Grét Tisza István-ut 67. számú házat 15.000 koronáért öz. L. P. Pálnak.

— Keresk. szakoktatás. Könyvtel, gyorsírás, gép- és helyesírás, számtan, 4 havi tanfolyam. Diktálás átlaskoztatás. Beiratkozás szept. 5-ig. László Vilmos-utca 2. 3-35

— A szülők az iskolai beiratás alkalmával ne mulasszák el felkeresni Fischer Nagyruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt, ahol az internátusok által előírt összes szükségleti cikkeket a legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban szereztethők be az iskolás gyermekek részére. Különösen nagy választékban vannak raktáron: Iskolatáskák, fedőneműek, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle más cikkben. 4573

— Harisnyákat, tolett szappanokat, kefékat, erszénveket, reticillókat, dohánytárákat, kiváló minőségben árul Grunwald és Moskovitz cég Aradon, József főherceg-ut 1. szám alatt (Városházával szemben.) 2025

— Legujabb hangjegyek Kerpélnél.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Félévi mérlegek. A Magyar Ártár- és Járakbank Részvénytársaság igazgatósága megállapította az intézetnek 1916. június 30-ra lezárt félévi mérlegét, mely a múlt évben elért 1.590.431.73 korona tiszta nyereséggel szemben 1.549.991.67 korona tiszta nyereséggel zárult, a nyereségátbizat figyelembe vétele nélkül. A nyereség- és veszteség-számla a következő tételekből áll: Nyereség-átbizat az 1915. évről 327.524 korona 90 fillér (316.939.71 korona), kamatszámja 1.710.563.80 korona (1.641.481.19 korona): jutalékok és különféle nyereségek 479.576.80 korona (444.483.08 korona); házbérjövodelem számla 57.690 korona (57.540 korona); költség-számla 518.872.29 korona (477.255.85 korona); adó- és illetékszámja 185.268.73 korona (128.116 korona 64 fillér). Eaz félévi nyereség 1916. évben 1.877.516.57 korona. A kiutalt nyereségben a társas üzletekből származó nyereség elszámolva nincsen. A bank tárcájában, valamint a biztosítási alapokban levő értékpapírok ugyanolyan alacsony árfolyamon vannak a jelen mérlegben felvéve, mint a múlt évben.

A Magyar Jelszlog-Hitelbank is most teszi közzé 1916. első félévi mérlegét, melynek adatai a következők: Bevételek: Áthozott nyereség az 1915. évről 1.062.944.17 korona, jutalékok a jelszlog és községi közönségtől, nyereségek eladott zálogleveleken és községi kötelezők és egyéb nyereségek 1.640.753.25 korona, kamatjövodelemek 2.577.109.32 kor., ösz-

FOG-

tömések, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színevel azonos porcellánból.

FOG-

koronák, hidak, egész fogsorok szájpádás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG-

kövek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogak átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legkiválóbb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legkiválóbb műszereivel van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legkényesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhessék.

Telefon 10-11. szám. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bolvárat Eötvös-utca 17.

szesen 5.280.806 korona 74 fillér. Kifizették: Igazgatási és kezelési összes költségek 758.387.63 korona, adók és illetékek 647.102.35 korona, hadi költségek adománnyal 115.428.75 korona, felügyelőbizottság illetménye 15.000 korona, az 1915. évi nyereségátvitellel együtt a tiszta nyereség 8.744.888.01 korona, a tavalyi első félévi 3.627.967.66 koronával szemben. A bank társaságban levő saját kibocsátású csekk, valamint az összes egyéb értékpapírok változatlanul az utolsó évi mérleg állományain vélettek fel. Ehes képest saját kibocsátású csekk és pedig a 4%-osok, 70%-a a 4 1/2%-osok 80%-a állományban, az egyéb értékpapírok pedig ugyancsak az 1914. július 25-én jegyzetkelt lényegesen alacsonyabb árfolyamon szerepelnek továbbra is a mérlegben. Az intézet az elmúlt félévben 2.743.000 korona összegű adólevélköltséget vásárolt. Több nagyobb községi kölcsön, melyet a bank ezen időszakban — részben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal és a Pesti Hasi Elő Takarékpénztár Egyesülettel együttesen — engedélyezett, lebonyolítás alatt áll. Az idei első félévben eladott saját kibocsátású csekk netto összege 10 millió koronát, az intézet csekk forgalma 663 millió koronát tett.

TANUGY.

(—) A női kereskedelmi szaktanfolyamban az előadások szeptember 9-én, szombaton délután 2 órakor kezdődnek a felső kereskedelmi iskola termében. B írásek mindennap a felső kereskedelmi iskola igazgatói irodájában, délután 3-tól 4 óráig. 4605

(—) Beiratás. Az állami gyakorló elemi népiskolában a beiratásokat szeptember 4-iken délelőtt 9—12-ig tartjuk meg. Az iskola helyisége most az állami ipari szakiskola emeletén van. Az igazgatóság.

EGYESULETI ÉLET.

(*) Meghívó. Az aradi hivatalnokok köztestületének választási bizottsága a 1. évi szeptember hó 3-án délután 3 órakor tartja endes választmányi ülést (Park-vendéglő), van szeretnénk arra a választmányi ülésen levő összes tagjaink tisztelettel megvárni. — Az elnökség.

A szerkesztő: **Bodnaryánsky Andre** (avóltó): **Staubert József.**

NYILTÉR.

(Az enck rovát alatti köztértekert nem vállaltunk felelősséget)

A borossebesi uradalom kisebb részletekben is haszonbérbe ad mezőgazdasági területeket.

Ajánlatok uradalmi számtartóssághoz Borossebesre intézendők.

5733

APOLLO SZÍNHÁZ.

1916. szept. hó 3-án, vasárnap:

A Skandináv filmgyár szenzációs ujdonsága:

Kolduskézen megtalálva.

Bűnügyi történet 3 felvonásban.

Az előadások hétköznapon 1/2, 5, 8 és 9 órakor. — Vasárnap 3, 1/2, 5, 6, 1/2, 8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatóságok.

A 9 órai előadásra számozott jegyek adatnak ki.

Helyárak: Páholy 7 kor. Emeleti páholy ülés 1.40 kor. Emeleti szőlye 1.20 kor. Földszinti páholy ülés 1.20 kor. Földszinti szőlye 1 kor. Zártasok 80 fillér. I. hely 60 fill. II. hely 40 fill. III. hely 20 fillér.

Örv. Kaufmann Jakabné szül. Polák Róza úgy a maga, mint az előírt gyermekkel és rokonai nevében is fájdalomtelt szívvel tudatja a forrón szeretett és felejtethetetlen jó férj, illetve édes apa, testvér, sógor és jó rokon

Kaufmann Jakabnak

munkás és áldásdus életének 44-ik és boldog házasságának 29-ik évében 1. 6. szeptember hó 3-án déli 12 órakor 4 hetikinos szenvedés után történt gyászos elhunytát.

A megboldogult hűt tetemet szeptember hó 3-án d. u. 5 órakor fognak az aradi ier. sírkert halottas házából örök nyugalomra helyezni.

Áldott legyen emlékezet!

Gyórok — Arad, 1916. szeptember hó 2-án.

Kaufmann Teréz, Kaufmann Jend, tart. hadnagy orosz fogoly, gyermekei Kaufmann Julia férj. Cinczár Adolfin, Weiss Fanny férj. Göczy Lázár, Weiss Róza férj. Breyer Perencné, testvérei. Cinczár Adolfin, Göczy Lázár, Breyer Perenc, sógorai. 4695

Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy a háború következtében az árak beszerzése körül nehézségek miatt raktáram hiányossága azon elhatározásra kényszerített, hogy ártalomot a háború tartamára bezárom. Amidőn ezuttal nagyabecsült pártfogásukért hálás köszönetet mondok a felkértem mélyen tisztelt vevőimet, hogy a háború után szíves bizalmukkal ismét megfizessék a megvásárolt árukat.

Mély tisztelettel

4682

Ist. Kopetkó Károly.

Matteine-féle

patkány- és egérirtás

az eljárás szerint.

Patkány- és egérirtáshoz ajánlok patkány- és egérirtósz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérirtószere, csak patkányt és egert öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt alkalmazható.

A patkány- és egérirtósz bacilus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

Matteine vegyészeti laboratórium

Arad, Bercs Beni-tér 1. szám.

Telefon 10—45.

Az ópálosi hegyközség

f. hó 10-én vasárnap d. e. 9 órakor

választmányi ülést

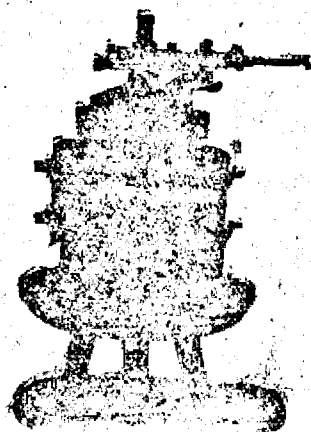
és 10 órakor ugyanazon napon

rendes őszi közgyűlést

tartja meg, melyre az érdekelte szőlőbirtokosokat ezennel meghívom.

Bódi Ródog, hegyközs. elnök.

Kovács Soma és Társa Arad, gépuvar.

Nagy készlet gyári áron: Borsafő. szőlőszűrő, szivattyú, borkülmű, etc, borona, trieur rosta, vetőgép, darálómalom, pász. gépek, szerszámok, mezőgaz. áruk.

4675.

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 4597

Különleges gyártás sajtók és borászati készü-
lékek számára. 8347

Apró hirdetések.

Ki tud róla?

Ujvári Mihályné

szakácsné Kimpulujnyák örököse, kéri Kresz Andrásné (Petrozsény), hogy töltsön hollétét, vagy ha itt van Aradon, keresse fel Varjassy Lajos-utca 106. sz. alatt. 4691

Levelező.

Barna asszony.

Előre kaptam. Kérem levelezémet esztendőre az irodámba címezni. 4671

Csinos, fiatal úrvegy

keresi vidéki idősebb gavalier úriember tartós, tisztességes barátságát. Leveleket „Pesszimista” jellegre, a lapban jelezve, kéri. 4694

Szép, fiatal, fiatal.

igaz úri asszony keresi vidéki idősebb úri ember tisztességes ismeretségi. „Aki ismer, az nyer” jelleg alatt levelet a kiadóhivatalba, jelezve, kéri. 4685

Nagyon fiatal úriember

feltétlenül tisztességes ismeretségi keresem, ki sítapartnere lenne barna leány. Határidő szeptember 7-dike, jelleg „Gentli flu.” 4697

Vidéki földbirtokos.

ki telente Aradon van. Tisztességes ismeretségi keresi földtől tisztességes szép úriasszonyt vagy asszonyt, szórakozás céljából, házasság lehetséges. Fényképes ajánlatokat, lapban jelezve, „Földbirtokos” jellegre kéri. Teljes diszkrét birtokos. 4694

Eladás.

Jó házi koszt

kapható Kossuth-u. 56. ajtó 7. 4700

Négy személy részére

jó koszt kapható. Cím a kiadóhivatalban. 4683

1 vagy 2 kőszíjkezelő tanuló

úri családnál ellátást és tanítási felügyeletet (korrepetitort) nyer. Engel, Lázár Vilmos-u. 2. 3496

Úri családnál

ellátást nyer a tanuló egy leány vagy fiú. Ugyanott esztendőre kaphat 1-2 személy. Cím a kiadóban. 4678

Hozzájáruló családok

úri ellátásban részesülhetnek. Cím a kiadóhivatalban. 4674

Jó házi koszt

kapható háztól kihordva, abonemsek is elfogadják. Cím a kiadóban. 4676

Jó családból

való polgárlata leánykát vagy fiút teljes ellátásra elvállalok. Értekezni lehet: Deák Ferenc-u. 90. Búdos-útel. 4474

Egy úri család

teljes ellátást szeret 3-4 fős kereskedelmi leány, hon ora használatát, az iskola szomszédságában. Cím a kiadóhivatalban. 4665

Alkalmazást keres.

Menekült könyvkereskedő

tulajdonos alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4687

Intelligens,

alaposan képzett, tapasztalt kereskedő, nagyobb brassói könyvnyomda és litográfia vállalatnak és papírkereskedésnek volt modern, szakképzett tulajdonosa, megfélelő — lehetőleg vezető — állást keres saját, valamint kereskedelmi érdekségei: bíró fia részére. Szíves megkeresések „Brassó” jelleg alatt a lap kiadóhivatalába küldendők. 4688

Menekült család

kéri az úri pártfogását fehér varrában, himzésben, üzletben mint elárultatón vagy irodai teendőben. Angyal-utca 9. sz. 4692

Két menekült úri leány

külsőbb irodai alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4646

Úgyes házi varróné

csodálatos díjazásért keres alkalmazást. Cím Gaj, Terecs-utca 33. 4686

Könyvelő.

magyar-német levelező, foglalkozást keres az esti órákra. Megkeresések „Gyakorlat” jellegre a kiadóba küldendők. 4667

Gép- és gyáriasszony.

ki az irodai munkában is gyakorlott, azonnali állást keres ügyvédi irodában. Cím a kiadóban. 4677

Örv. uria-asszony.

ki jól főz, úri házaságnál vagy urnál alkalmazást keres. Fizetés mellékes, inkább otthonra reflektál. Szíves megkeresést „V. M.” jelleg alatt a kiadóhivatalba küldendők. 4550

Gépirában

és irodai teendőben jártas árva úri leány elvállal foglalkozást keres. Szíves megkeresések a kiadóba küldendők, ahol cím megadható. 2020

Megbízható, hadmentes

44 éves képezett állást keres. Beutaz más bizalmi állást, mint pénzeszedő, italmérésnél elszámoló is elvállal. Cím a kiadóban. 4654

Alkalmazást nyer.

Takarítóné

keresi garcon lakáshoz, fizetés, esetleg lakás ellenében. Jelentkezés Brzsébet-körút 33. I. emelet, 2. ajtó, délen 1-2 között. 4693

Deutsches Mädchen

mit Zeugnis, wird zu einer größeren Kinde aufgenommen. Minorita-épület, ajtó 8. 4696

Befáróné

a délelőtti órára felvétel. Bathányi-utca 25. sz., I. em. 4699

Tanuló leány

vagy fia fizetésért felvétel. Weiss Hugó fényképésznél. 4673

Könyvelő

évi gyakorlati, férfi vagy nő, keresek. Ajánlatok „Megbízható” jellegre a kiadóhivatalba küldendők. 4681

Tanuló

keresi versenykereskedésbe, teljes ellátással, ruházaton kívül, Reisz József, Alsóimán. 4611

Keresek

azonnali belépésre, hadmentes fiatal vegyeskereskedő segédet, izr. vallást, ki a román nyelvet is bírja. Weiss Ignác és Fia, Háromalmás, u. p. A. csil. 4648

Hadmentes

fűszer- és fűszerezésművelő jártas segéd, azonnali felvétel. Cím a kiadóban. 4435

Szakácsné,

80-85 év körüli, ki éves, jó bizonyítványokkal rendelkezik, úri háznál szeptember 1-re alkalmazást nyer. Cím a kiadóban. 2897

Okítás.

Új. állami tanítóné,

kőszíjkezelő, német anyanyelvű, magyar állami tanítónékezelőzetben nyert képezzel, aki tökéletesen bírja egy a m. gyar. mint a német nyelvet, elemi iskolai magántanulók tanítását, esetleg kisegítő oktatást vállalja; német nyelvre felnőtteket is tanít. Cím a kiadóban. 4649

Dipl. deutsche Lehrerin

mit erfolgreicher Praxis, erteilt Kindern und Erwachsenen Unterricht im Deutschen und zwar nach Wunsch entweder schulgemein oder mittels methodischer Gesprächsübungen. Adresse in der Administration. 4670

Isr. Fininternátus Arad,

Chorin Aron-utca 1. Felvez bentlakó rendes és magántanulókat. Előkezel felkérésre beosztott magánvizsgálatokra is. Prospektus kétszáz forint. 3981

Kiadó lakás.

November 1-re

kiválóan szép 3 szobás erkélyes modern lakás kiadó. Lakásnyilvántartási iroda Deák Ferenc-utca 2. Déjente csak hétfőre várható. 4002

Ázsiai kiadó

kétszobás garzon lakás, egyenlő 1. emelet, 2. kócska, 1. műhely vagy raktárhelyiség padlás és udvarral. Lovas-utca 1. Attila-ter. 4408

Egy 2 és 4 szobás utcai

és egy 3 szobás kerti lakás, teljesen elvállal, modernül felszerelve, november 1-re kiadó. Hasszinger u. 5. 3116

Egy 7 szobás

modern magánház, nagy telekkel kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 4635

Ázsiai kiadó

Petőfi-utca 10. számú (a színház, gymnasium, városkő közelében) teljesen modern házban egy utcai 4 szobás, továbbá egy udvari 3 szobás lakás, mindkettő felszerelve a legkényelmesebb mellékkel, szobákkal. Bővebbet a házfelügyelőnél. 844

Üzletek.

Revonulás miatt

jóforgalmu szatocészlet, trafik engedéllyel kiadó, esetleg berendezés külön kiadó. Ujmiklakás, Merkler Lipót, szatocészlet. 4669

Ingatlan.

Kiadó

a Belvárosban, Bercesényi Miklós-utca 22. számú szép sarok telek, 81 réter utcai front. Cím a kiadóhivatalban. 4690

Egy emeletes ház

két nagyobb és három kisebb lakással, közel a városkő közelében, kiadó. Bővebbet Meszenger boy vállalatnál. 4008

Földesintés sarokház

udvarral és kerttel kiadó. Bővebbet a Meszenger-boy vállalat, Deák F. u. 8. 4001

Új magánház

szabadkés kiadó. Varjassy Lajos-utca 186. sz. 4652

Úri ház

admentes nagy gyümölcsös kerttel, kiadó. Purgly Lajos-utca 102-104. Értekezhetni Lukács Géza úrnál, Deák Ferenc-utca 9. sz., I. em. 4584

Keresek

megvételre egy emeletes vagy 10 d. szintes házat két nagyobb lakással, a parkok, József főherceg-ut, vagy Karolina-utca téren. Továbbá 3 jókárban lévő magánház kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 4588

V tel es eladás.

A cukornád is edesebb, tisztán kezelt, kitűnő ízű málnalekvár kis csomagokban és nagyban (gen. ocska) kapható a Csokoládé-királynál, Forray-utca 2. sz. 4649

Fűtő varrógép

teljesen új, kiadó. Stern, Deák Ferenc-utca 7. 4659

Vessék

petroleumos és olajos hordót bármilyen mennyiségben. Hegedűs Lajos Budapest, Ráday-utca 4. 4225

Kiadó

egy 5-600 ft. cinesett piébből készült tartály faburkolattal, mely petroleumnak is jó, egy 90/150 betele nyíló ablak, egy alig használt 75/150 rakott tűzhely 2 sz. tővel, egy szép 525 literes pirozsa és fűtőre festett piébből hordó. Bona Elmér, Simánd. 4672

Egy jékarban lévő

sötét szobák, s egy világos hálószobabutor, megvételre keressük. Cím a kiadóhivatalban. 4591

Használt gramofon,

mely 10 filléres becsúrára működik, olcsó áron megvételre keressük. Boragi Kálmán, Hal-ter 6. 4651

Vessék

a legmagasabb árban vaktól levetett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bleier Ignác, Szt. Pál-u. 12. 29

Új hátrahatár

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyenlőre kölcsön. és részletfizetésre szállítók. Garai Károly bel. cég rutorüzletében Aradon, Aartalek Sándor-utca 3. sz. 391

Tábori debanok,

levelező-lapok, levelek és papírtűk nagyban és kisben jutányos áron kaphatók. Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadkés-ter 1. Telefon 206. 611

Pótkávé

— nem hadi — kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 4488

Női biéklit kiadó.

Bővebbet Kossuth-utca 57. Telefon 1096. szám. 4698

Juh kos 35 drb.

levágásra alkalmas, kiadó. Megnézhető Szentleányfalva és Fakert között, Kiss Mihály tanya. 4630

Zangara,

legfinomabb bécsi gyártmány, angol mechanika, hárta pedállal, fekete, 1900 koronáért kiadó. Cím: Wesselényi-u. 22. sarok. 4684

Tej

45-50 liter napizükséglet fedezésére kerestetik. Aradi tanítókönviktus, Gróf Apponyi-ut 18/a. 4608

Szűretelű edények

prések, nagy és transport hordók, permetezők stb. kiadók. Bővebbet úv. Weisz Endréné, Apponyi-ut 2. 4614

„Eos”

cipőszíttó ismét kapható. Cipőbőrdés, Andrássy-ut 22. Telefon 10-44. 3427

Szántógépek

2 mozdonyal 10-16 lóerővel, esetleg egy erős magánjáró garnitúrát, az ár megjelölésével keresek. Cím a kiadóban. 4645

National register kassza,

maiden új, kiadó. Megtekinthető Wajdits gyógy-zertárban, Ferenc-ter. 4633

Körülbelül 3-4 ezer korona

értékű rövid és galanteria áruk kizárólag viszonteladónak kiadó. Megtekinthető vasárnap délután. Cím a kiadóhivatalban. 4656

Baromfi- és ellen

bírtos szer egyetl kapható Wajdits gyógy-zertárban, Ferenc-ter közpökházzal szemben. Üvegje 1 kor. 90 fillér, nagy üveg 8 kor. 2129

Borpresek

Szőlőzuzók

Borszivattyúk

Gummitömítők és

Pincegazdasági

eszközök kaphatók

Burza Testvérek

Aradon, Eörs Bani-ter 1. sz.

Legjobb fogviz

több nemzetközi kiállítás legmagasabb kitüntetésben részesült.

500 koronát Bartilla-

fogvizének használata mellett, üvegje 1 kor. valaha ismét fogvizet kap, vagy a saját bűzlük. Ed. Bartilla-Winkler utca 1. Pias Wieu, X. Göthe-gasse 7. Kapható minden gyógyszerárban és droguáriában. Aradon: G. Fülde Kálmán, Deák Ferenc-u. 11. sz., Hebe Vilmos, Bathányi-u. gyógyszerárban és Vojtek és Weisz droguáriájában. Vidékre — ahol nem kapható — küldök 7 üvegét kor. 7.20 bérmentve. Kérjük mindenütt határozottan Bartilla-féle fogvizet. Hamisítványok feljelentéstől jól díjaztatnak. 8921

Saját termésű, kitűnő, tisztán kezelt magyaradi 6- és pecsenye

borok

ugy nagyobb mennyiségben, valamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél Aradon, az

Deák Ferenc-utca 40. szám.